

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Vymáhání pohledávek v praxi v ČR

Bc. Milan Rybáček

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Milan Rybáček

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Vymáhání pohledávek v praxi v ČR

Název anglicky

***Enforcement of Receivables in practise in the Czech Republic**

Cíle práce

Cílem předkládané diplomové práce je analýza teoretického prostředí zkoumané problematiky se zaměřením na postup při vymáhání pohledávek. Důležitým faktorem je zjištění případných nedostatků se zaměřením na dohled a dozor při poskytování půjček a úvěrů, zástav v bankovním i nebankovním sektoru. Výstupem pak budou poznatky, jejich vyhodnocení a případné návrhy na opatření.

Metodika

*Tato diplomová práce bude rozdělena na dvě základní části, část teoretickou a část praktickou.

V teoretické části bude provedena analýza současné právní úpravy a její nedostatky.

V praktické části bude provedena explanace postupu jak státních institucí, tak i soukromých subjektů, kteří jsou jakkoli zapojeni do procesu vymáhání pohledávek.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

*dluh, pohledávka, vymáhání, odkup, správa, rozsudek, exekuce

Doporučené zdroje informací

Správa a vymáhání pohledávek v praxi (2015) od Ervín Perther
SVATOŠ, M. – ELIÁŠ, K. – ČESKO. OBČANSKÝ ZÁKONÍK (2012). *Nový občanský zákoník 2014 : rejstřík : redakční uzávěrka 26.3.2012*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-920-8.
VONDRÁKOVÁ, Alena. , 2011. Vymáhání pohledávek . 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika . ISBN 80 – 735 – 7686 – 4.
zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změn ě dalších zákonů ze dne 22. února 2001

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Ivana Hájková

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 27. 11. 2017

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 28. 11. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 24. 02. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vymáhání pohledávek v praxi v ČR" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 19.3.2018

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Mgr. Ivaně Hájkové za velmi vstřícný, přátelský a především profesionální přístup při konzultacích, korekcích a celkovému dohledu nad touto diplomovou prací. Dále mé poděkování patří soudnímu exekutorovi JUDr. Dalimilovi Mikovi, LL.M. za možnost načerpání dat z Exekutorského úřadu Klatovy a řediteli tohoto úřadu Mgr. Jiřímu Walenfelsovi za cenné rady a připomínky k řešené problematice.

Vymáhání pohledávek v praxi v ČR

Souhrn

Úkolem této diplomové práce je seznámit se se způsoby a možnostmi při vymáhání pohledávek v rámci legislativy České republiky. Tato práce vyjmenovává a podrobně popisuje jednotlivé možnosti při vymáhání pohledávek ze strany orgánů veřejné správy a soukromých subjektů. Konkrétně se jedná o civilní soudní proces, exekuci, insolvenční řízení, mediaci, postoupení pohledávky, rozhodčí řízení a vymáhání soukromou agenturou.

Analytická část práce porovnává a vyhodnocuje nejdůležitější kritéria jednotlivých postupů při samotném vymáhání, kterými jsou náklady věřitele, náklady dlužníka, rychlost vyřízení a účelnost. Práce se dále zabývá dalšími alternativními způsoby řešení výše uvedených sporů. V praktické části je pro názornost provedeno šetření a srovnání jednotlivých exekučních řízení na Exekutorském úřadu Klatovy soudního exekutora JUDr. Dalimila Miky, LL.M.

Závěr práce obsahuje doporučení autora a celkové vyhodnocení a porovnání jednotlivých postupů, tak by se každý dokázal v dané problematice orientovat a popřípadě v pozici oprávněného zvolit vhodný postup při vymáhání pohledávky, nebo naopak znát svá práva a zejména možnosti své procesní obrany v pozici povinného.

Klíčová slova: dluh, pohledávka, vymáhání, odkup, správa, rozsudek, exekuce

Enforcement of Receivables in practise in the Czech Republic

Summary

The aim of this thesis is to get acquainted with the ways and possibilities of debt recovery within the legislation of Czech Republic. This thesis names and describes in detail the various possibilities for recovery of claims from public administration and private entities, such as civil proceedings, execution, insolvency proceedings, mediation, assignment of claims, arbitration, and enforcement by a private agency.

The analytic part of this thesis compares and evaluates the most important criteria of individual recovery processes, such as creditor's costs, debtor's costs, execution speed and efficiency. This thesis then discusses other alternative ways of solving the aforementioned disputes.

In the practical part – for clarity - was made an investigation and subsequent comparison of individual enforcement proceedings of JUDr. Dalimil Mika, LL.M., executive office Klatovy.

The conclusion contains the author's recommendations and the overall evaluation and comparison of each procedure, for everyone to be able to orientate themselves in the given issue and possibly, in the position of an authorized person, to be able to choose the appropriate procedure for the recovery of the claim or, conversely, in the obligatory position to know their rights and particularly the possibilities for their defense in the position of the compulsory person.

Keywords: debt, claim, enforcement, redemption, administration, judgment, execution

OBSAH

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	17
3.1 Civilní soudní proces – nalézací řízení	17
3.1.1 Účastníci sporného řízení.....	18
3.1.2 Žaloba.....	19
3.1.3 Procesní podmínky	20
3.1.4 Dokazování	21
3.1.5 Průběh řízení	22
3.1.6 Rozhodnutí.....	23
3.1.7 Opravné prostředky	24
3.2 Civilní soudní proces – vykonávací řízení	25
3.2.1 Účastníci řízení	25
3.2.2 Průběh řízení	26
3.2.3 Výkony rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky.....	27
3.2.4 Výkony rozhodnutí ukládajícího jinou povinnost než zaplacení peněžité částky.....	30
3.3 Exekuce.....	31
3.3.1 Exekutor	32
3.3.2 Exekuční řízení	33
3.3.3 Exekuční titul	34
3.3.4 Postup exekutora	35
3.3.5 Exekuční příkaz.....	36

3.3.6 Způsoby provedení exekuce.....	36
3.3.7 Další činnosti exekutora	37
3.4 Insolvenční řízení	38
3.4.1 Úpadek.....	39
3.4.2 Procesní subjekty	40
3.4.3 Způsoby řešení úpadku - obecně	42
3.4.4 Konkurs	42
3.4.5 Reorganizace.....	43
3.4.6 Úpadek finančních institucí	44
3.4.7 Oddlužení.....	45
3.5 Mediace.....	46
3.5.1 Charakteristika	47
3.5.2 Dohoda o mediaci.....	47
3.5.3 Mediátor	48
3.5.4 Ukončení mediace	49
3.6 Postoupení pohledávky	50
3.6.1 Charakteristika	50
3.6.2 Oznámení postupu	52
3.6.3 Vymáhání pohledávky postupitelem.....	53
3.7 Rozhodčí řízení.....	54
3.7.1 Charakteristika	54
3.7.2 Arbitrabilita a rozhodčí smlouva	56
3.7.3 Rozhodce	57
3.7.4 Průběh rozhodčího řízení	58
3.7.5 Zrušení rozhodčího nálezu soudem	59
3.8 Vymáhací agentura	60
4 Praktická část.....	63

4.1 Srovnání jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek.....	63
4.1.1 Civilní soudní proces – nalézací řízení	64
4.1.2 Civilní soudní proces – vykonávací řízení	65
4.1.3 Exekuční řízení	65
4.1.4 Insolvenční řízení	66
4.1.5 Mediace	67
4.1.6 Postoupení pohledávky	68
4.1.7 Rozhodčí řízení	68
4.1.8 Vymáhací agentura	69
4.2 Porovnání dat z Exekutorského úřadu Klatovy.....	73
5 Výsledky	82
6 Závěr.....	85
7 Seznam použitých zdrojů	88
8 Příloha	92

Seznam tabulek

Tabulka 1: Srovnávání jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek	70
Tabulka 2: Srovnávání údajů z Exekutorského úřadu Klatovy	74
Tabulka 3: Srovnání jednotlivých způsobů úspěšně vymožených exekucí na Exekutorském úřadu Klatovy.....	80

Seznam grafů

Graf 1: Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2013	75
Graf 2: Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2014.....	76
Graf 3: Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2015	77
Graf 4: Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2016	78
Graf 5: Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2017	79

1 Úvod

Tato diplomová práce se zaměřuje na téma vymáhání pohledávek v praxi České republiky. Toto téma lze pokládat za nanejvýš aktuální v době, kdy po překonání finanční a hospodářské krize je česká ekonomika velmi dynamická, a zvýšení počet obchodních transakcí sebou logicky přináší i větší počet případů, kdy určitá materiální pohledávka není plněna v souladu se smlouvou, a postižená osoba začne usilovat o vymáhání pohledávky.

Po nabytí účinnosti insolvenčního zákona se rozvířily diskuze ohledně jednotlivých možností, efektivitu a modelů vymáhání pohledávek. S tím souvisí také variabilní postavení dlužníka i věřitele. Téma vymáhání pohledávek přirozeně nepokrývá pouze oblast insolvenčního práva (konkurz, reorganizace, oddlužení), ale týká se bezprostředně například také otázek civilního soudního procesu nalézacího, výkonu civilního rozhodnutí, exekuce, mediace, postoupení pohledávky, vymáhací agentury či rozhodčího řízení. Těmto právním oblastem, které slouží vymáhání pohledávek, se bude věnováno v teoretické části této práce.

V zásadě lze výše uvedené způsoby vymáhání pohledávek rozdělit na ty, ve kterých zasahují orgány veřejné moci, jež z hlediska své pravomoci, svěřené jim zákonem autoritativně rozhodnou o tom, jak bude naloženo s uplatněným nárokem (jedná se o civilní soudní řízení včetně výkonu civilního rozhodnutí, insolvenční řízení, exekuce – zde s plným vědomím toho, že insolvenční správce i soudní exekutor jsou sice soukromými podnikateli, ale jsou také zároveň nositeli veřejné moci), a na alternativní způsoby uplatňování a vymáhání pohledávek, které představují činnosti soukromých osob, jež se pokoušejí dosáhnout vymožení pohledávky jinými prostředky nežli je autorita orgánu veřejné moci či veřejné správy (jedná se o vymahačské společnosti, mediátory, rozhodce či rozhodčí soudy).

Způsoby vymáhání pohledávek jsou tedy poměrně variabilní a nabídka je pestrá, a v každém případě záleží na rozhodnutí věřitele, jaký způsob vymáhání pohledávky zvolí. Přirozeně platí, že některé způsoby vymáhání pohledávek se

hodí k určitým typům pohledávek více, některé méně a některé nejsou možné vůbec. Některé způsoby vymáhání pohledávek jsou navíc podmíněny jistými právními skutečnostmi, které musí být naplněny, aby se tyto formy vymáhání pohledávek vůbec mohly použít. Platí tak například, že aby věřitel mohl podat návrh na exekuci či na výkon rozhodnutí, musí disponovat pravomocným rozhodnutím soudu či jiného orgánu veřejné správy, které mu přiznává jisté právo, jehož se teprve následně může domáhat. Využití rozhodčího řízení zase připadá v úvahu jen tehdy, pakliže je pravomoc rozhodce mezi určitými stranami sporu založená rozhodčí smlouvou či rozhodčí doložkou. Limitů je přirozeně více a bude jim věnována náležitá pozornost v teoretické části práce.

Z hlediska členění právních odvětví v právním řádu České republiky se tato práce bude pohybovat zejména v oblasti občanského práva procesního, tedy v oblasti veřejného práva. Dílčím způsobem zasáhne do oblasti občanského práva hmotného (v kapitole o postoupení pohledávky).

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části práce bude provést charakteristiku jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek. Teoretická východiska se tak budou postupně zabývat otázkami civilního soudního řízení (nalézacího řízení i řízení vykonávacího), exekuce, insolvenčního řízení, mediace, postoupení pohledávky rozhodčího řízení a využitím vymáhací agentury.

Hlavním cílem praktické části práce následně bude výše uvedené způsoby vymáhání pohledávek vzájemně porovnat a vyhodnotit, přičemž srovnávacím měřítkem bude zejména kritérium nákladů věřitele na vymáhání pohledávky, nákladů dlužníka na vymáhání pohledávky i otázka časové investice, tedy měřítko časové prodlevy, kterou může věřitel při zvoleném způsobu vymáhání pohledávky očekávat a konečně i účelnost postupu. Všechna tato čtyři kritéria ve svém souhrnu budou podrobeny analýze a v závěru povedou k posouzení efektivnosti způsobů vymáhání jednotlivých pohledávek, tak, aby bylo zřejmé který z uvedených způsobů je pro danou konkrétní situaci nejvhodnější. Toto celkové porovnání a vyhodnocení poslouží k tomu, aby se každý dokázal v dané problematice orientovat a v případě, že se octne v pozici věřitele dokázal k vymožení své pohledávky správně zvolit a následně aplikovat nejefektivnější a nejúčinnější způsob vymáhání. Zrovna tak v opačném případě, pokud se někdo dostane do pozice dlužníka je zcela zásadní a nezbytné znát svá práva a možnosti procesní obrany.

Dílčím cílem praktické části bude rozebrání, porovnání a vyhodnocení jednotlivých způsobů vymáhání exekucí na Exekutorském úřadu Klatovy za časové období 5 ti let a to od roku 2013 až do roku 2017. Zde bude zjišťováno, které způsoby vymáhání jsou v praxi v rámci exekučního řízení nejefektivnější a nejrychlejší, tudíž pro věřitele (oprávněného) nejlépe využitelné. Toto je velmi důležité znát, protože pokud se někdo octne v pozici oprávněného může s exekutorem v rámci exekučního řízení spolupracovat, navrhopvat postupy, nahlížet do spisu, podávat žádosti a jinak se snažit zefektivnit celý průběh exekuce a přispět k jejímu úspěšnému vymožení.

V závěru práce budou zpracovány doporučení autora a návrhy legislativních změn při vymáhání pohledávek v rámci exekučního a insolvenčního řízení, tak by se celý proces do budoucna zrychlil a zkvalitnil.

2.2 Metodika

Metodikou se rozumí postupy, které budou zvoleny k naplnění cílů práce. Metodika závěrečné práce odráží přístup autora k řešení zadaného tématu, orientaci v základních výzkumných metodách a schopnost adekvátní volby sady metod vzhledem k charakteru sledovaných jevů a volbě cílů. Metodika představuje poměrně závažná strategická rozhodnutí, neboť vhodně zvolené metody vedou k nalezení nebo objasnění poznatků/principů/zákonitostí, vedoucích k lepšímu poznání daného objektu, zatímco nevhodně zvolené metody dosažení cíle práce, popsaného výše, dosáhnout neumožní, ba dokonce znemožní.

Tato práce bude rozdělena dvě části – teoretickou a praktickou – a obě budou zpracovávány za použití odlišných vědeckých metod.

Z výše uvedeného je zřejmé, že ke zpracování této diplomové práce bude na prvním místě v její **teoretické části** použito metody analytické a syntetické.

Analýzou přitom lze pro tyto účely chápat proces myšlenkového rozkladu objektu podrobeného zkoumání na dílčí skladebné části.

Syntéza je základem pro pochopení vzájemné souvislosti jevů. Syntéza je sumarizací již zjištěných poznatků vedoucí k získání nových poznatků.

Je tedy zřejmé, že s ohledem na charakter zkoumaného tématu se tyto dvě metody výborně hodí a budou se vzájemně doplňovat v této práci v její deskriptivní (teoretické) části.

Dále bude teoretická část práce zpracovávána za použití metody literární rešerše. Rešerše má představit aktuální stav poznání o dané oblasti a zhodnotit

závěry, které učinili jiní autoři. Pro rozvinutí této metody bude zapotřebí, aby autor provedl vyhledávání zdrojů relevantních pro dané téma, jež přinášejí relevantní informace a dále provedl jejich kritické zhodnocení - rozpoznání jejich kvality. Primárně bude používáno odborné právnícké literatury, zejména pak komentářů k zákonům, a případně také vysokoškolských právníckých učebnic. Nebude využita zahraniční (cizojazyčná) literatura, neboť téma prakticky kompletně pokrývá oblasti vnitrostátního práva, a tudíž by užití cizojazyčné literatury nebylo účelné.

Uvedená metoda literární rešerše je v našem případě bezprostředně spjata s analýzou právních předpisů, neboť naprostá většina obsahu teoretické části práce je regulována platnými právními normami. Z toho důvodu je třeba vzít v potaz, že společně s metodou literární rešerše bude použita také metoda analýzy právních předpisů.

Ohledně dílčích otázek v rámci analýzy právních předpisů bude přistoupeno k metodám výkladu práva (metoda jazyková, logická a systematická).

Metoda srovnávací (komparativní) je oproti tomu nástrojem, který je velmi vhodný k srovnání podmínek právní úpravy, které se dotčených způsobů vymáhání pohledávek bezprostředně dotýkají. Proto bude použita v **praktické části** této práce.

Komparativní, neboli porovnávací přístup v této části práce umožní zhodnotit a zanalyzovat procesy a přístupy v rámci jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek. Na základě takového srovnávání pak lze vyvozovat závěry o vlastnostech objektů nebo procesů. Předpokladem komparace je přesnost předešlých metod, zejména pak analýzy, syntézy a literární rešerše. Výhodou této metody je (zvláště pak v relaci k předmětnému tématu), že srovnávací metody lze využít jak při získávání poznatků, tak při jejich zpracovávání.

V praktické části bude také pracováno s druhotnými daty načerpanými na Exekutorském úřadu Klatovy soudního exekutora JUDr. Dalimila Miky, LL.M. Zde bude vytvořena časová řada od r. 2013 do r. 2017 a získané údaje

budou zpracovány do příslušných grafů a tabulek. Údaje budou zpracovány taktéž porovnávací metodou.

V závěru práce bude opět použita metoda syntézy, a sice k vyhodnocení jednotlivých zjištění, tak aby bylo možno dojít k jednoznačným závěrům a doporučením.

3 Teoretická východiska

Teoretická východiska směřují k provedení charakteristiky jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek. Teoretická východiska se tak budou postupně zabývat otázkami civilního soudního řízení (nalézacího řízení i řízení vykonávacího), exekuce, insolvenčního řízení, mediace, postoupení pohledávky, rozhodčího řízení a vymáháním soukromou (inkasní) agenturou.

3.1 Civilní soudní proces – nalézací řízení

Je-li v této kapitole pojednáváno o civilním soudním řízení, rozumí se jím v první fázi tzv. nalézací řízení a ve fázi druhém tzv. řízení vykonávací. První fáze směřuje k vydání rozhodnutí, kterým civilní soud v rámci sporu rozhodne o přiznání nároku, ve druhé fázi pak v případě, že povinný neplní přisouzené plnění dobrovolně, může oprávněný požádat soudního vykonavatele, aby přistoupil k nucenému vymáhání plnění.

Civilní soudní proces můžeme chápat jako soubor právních vztahů vznikajících v důsledku postupu (procesních úkonů) soudu a dalších procesních subjektů při poskytování ochrany soukromoprávním a některým jiným právním vztahům.

Právní úprava civilního soudního procesu je upravena zejména občanským soudním řádem¹, ale například také i zákonem o zvláštních řízeních soudních.²

Civilní sporný proces je založen na systému dvou stran v kontradiktorním postavení. Proti sobě stojí dvě procesní strany, které jsou vzájemnými odpůrci a jež v řízení uplatňují protichůdné zájmy. Právě existence těchto protichůdných zájmů představuje základní motivační faktor, který strany vede k tomu, aby vlastní aktivitou přispívaly k objasňování skutkového stavu.

¹ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

² zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Nalézacím řízením rozumíme onen druh civilního procesu, který vede k rozhodnutí, jímž soud buď zjišťuje, co je právem, anebo právo (ve smyslu právního vztahu a jeho komponent) vytváří. Souhrnně lze tyto činnosti soudu označit za „nalézání“ práva. V rámci nalézacího řízení jde o stanovení právního posouzení jednotlivých případů. Z povahy věci vyplývá, že přitom dochází k určité konkretizaci právní normy.

V nalézacím řízení soud vydává autoritativní rozhodnutí, které zpravidla lze vykonat prostřednictvím řízení vykonávacího (exekučního). Vlastní výkon práva (ve smyslu jeho realizace) není předmětem nalézacího řízení. Proto musí být od sebe procesně odděleno stanovení toho, co je právem, od jeho přímého výkonu či donucení k němu; koncepčně jde vlastně o jeden z požadavků, který vyplývá z práva na soudní ochranu podle Listiny základních práv a svobod.³

Nalézací řízení se tradičně dělí na řízení sporné a nesporné. Sporné řízení má reparační funkci (napravit porušení práva), kdežto nesporné řízení má funkci preventivní (předejít možným sporům tím, že se právní vztahy postaví na pevný základ). Hraniční případy, při nichž by k těmto pochybnostem mohlo docházet, jsou prakticky vždy řešeny legislativně.⁴

Z uvedeného je zřejmé, že pro účely vymáhání pohledávek je určeno řízení sporné, neboť spor v takovém případě existuje mezi osobou, které vznikla pohledávka (věřitel) a osobou, která se zatížena dluhem (dlužník).

3.1.1 Účastníci sporného řízení

Účastníky každého sporného řízení tedy jsou žalobce a žalovaný. Někdy se též označují jako sporné strany, tj. strana žalující a strana žalovaná. Ustanovení § 90 podává čistě procesní definici účastníků řízení. Žalobcem je ten, kdo podal u soudu žalobu a vyjádřil v ní vůli jako žalobce vystupovat.

³ čl. 36 odst. 1 a 2 usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů: „(1) Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. (2) Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.“

⁴ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2011, s. 39.

Žalovaný je ten, koho žalobce jako žalovaného označil v žalobě. Určujícím kritériem je zde vůle žalobce, aby konkrétní určitě označená osoba se stala žalovaným. Nerozhodná je přitom vůle žalovaného, jakož i posouzení otázky, zda žalovaný má skutečně povinnost, o niž v řízení jde.

Procesní legitimace je oprávnění vystupovat před soudem jako účastník řízení. K podání žaloby je oprávněn (procesně legitimován) každý, tj. fyzické osoby, právnické osoby, stát či v zákonem vymezených případech státní zastupitelství či Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Procesní legitimaci má i osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům (může podat návrh na vrácení způsobilosti k právním úkonům).

Obdobně každá fyzická osoba, právnická osoba či stát mají procesní legitimaci být žalovaným. Procesní legitimace je odlišný institut od legitimace věcné. V případě žalobce se jedná o tzv. aktivní věcnou legitimaci, která je dána, pokud je žalobce na základě výsledků dokazování a právního posouzení věci nositelem práva, o nějž v řízení jde. U žalovaného se jedná o tzv. pasivní věcnou legitimaci, která je dána, pokud žalovaný na základě výsledků dokazování a právního posouzení věci má povinnost, o niž v řízení jde.⁵

3.1.2 Žaloba

Žaloba (návrh na zahájení řízení) je po subjektech řízení dalším ze základních stavebních kamenů civilního procesu. Ač jde v běžné právní praxi o pojem zdánlivě jasný a jednoznačný, není tomu tak do všech důsledků z teoretického pohledu. Žaloba totiž není jen tím úkonem, kterým se civilní řízení zahajuje: je významným právním institutem, který, nemá-li být jen prázdnou formou, přirozeně plní více funkcí a čerpá z více právních odvětví, než se z ryze praktického pohledu jeví.

Z procesního hlediska je žaloba procesním úkonem, jímž se žalobce obrací na soud se žádostí o poskytnutí právní ochrany proti určitému odpůrci (žalovanému). Tento procesní úkon vyvolává (zahajuje) řízení, uvádí do pohybu soudní postup, jehož konkrétní účastníky a konkrétní předmět závazně

⁵ SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2013, s. 317

vymezuje, zakládá povinnost soudce o něm v souladu s právem rozhodnout. O tom není sporu, tím se však pojem civilní žaloby nevyčerpává. Nic to totiž nevyovídá o jejím obsahu z hlediska uplatňovaného subjektivního práva, ani o vztahu materiálních odvětví práva k žalobě.⁶

Žaloba jako procesní úkon může být po formální stránce učiněna písemně, ale i ústně do protokolu, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky, telefaxem.

Žaloba musí vždy (v kterékoli formě) obsahovat obecné náležitosti každého úkonu (§ 42 odst. 4 občanského soudního řádu⁷) a zvláštní náležitosti (stanovené v § 79 odst. 1 občanského soudního řádu⁸).

3.1.3 Procesní podmínky

Civilní proces může probíhat a rozhodnutí soudu může být vydáno jen za splnění určitých podmínek stanovených procesním právem. Tyto podmínky se nazývají procesní podmínky, občanský soudní řád je označuje jako podmínky řízení. Procesní podmínky je možno vymežit jako předpoklady přípustnosti vydání meritorního rozhodnutí (lhostejno zda vyhovujícího či zamítavého) v dané věci.

Procesními podmínkami na straně soudu, které už z logického hlediska musí být zkoumány na prvním místě hned po zahájení řízení, jsou civilní pravomoc a věcná, funkční i místní příslušnost soudu, u kterého byla žaloba podána a který podmínky zkoumá.

Procesními podmínkami na straně účastníků jsou způsobilost být účastníkem (každého subjektu, který v řízení jako účastník vystupuje) a procesní způsobilost každého účastníka nebo, při nedostatku procesní způsobilosti, řádné zastoupení procesně nezpůsobilého účastníka.

⁶ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2011, s. 191.

⁷ Z podání musí být z podání patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno.

⁸ Má obsahovat jméno, příjmení, bydliště účastníků, popřípadě rodná čísla nebo identifikační čísla účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, identifikační číslo, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhopatel dovolává, a musí být z něj patrné, čeho se navrhopatel domáhá.

Dalšími dvěma procesními podmínkami jsou podmínky vztahující se k právnímu principu *ne bis in idem* (ne dvakrát o tomtéž). Jde o podmínku, že projednání a rozhodnutí věci nebrání překážka již probíhajícího řízení v téže věci (tzv. *litispendence*, tj. spočívající spor). Za druhé jde o podmínku, že projednání a rozhodnutí věci nebrání překážka věci pravomocně již rozhodnuté (*překážka rei iudicatae*).⁹

3.1.4 Dokazování

Účastníci jsou dle § 120 občanského soudního řádu povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Soud rozhoduje, které z navržených důkazů provede. Soud může provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny.

Dokazování se provádí při jednání. V tomto pravidlu se promítají požadavky plynoucí z práva na spravedlivý proces, a sice veřejnost jednání, jakož i právo každého účastníka být přítomen projednání věci a samozřejmě také právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům.¹⁰

Zásada volného hodnocení důkazů ponechává na soudci, aby na základě provedeného dokazování a s přihlédnutím ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, dospěl k vnitřnímu přesvědčení o tom, zda určitá skutečnost je prokázána, vyvrácena, nebo zda potřebné míry důkazu nebylo dosaženo.

Občanský soudní řád vypočítává některé důkazní prostředky, jimž je většinou věnována v následujících ustanoveních výslovná úprava. Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků.¹¹

⁹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2011, s. 219.

¹⁰ viz také čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

¹¹ ustanovení § 125 občanského soudního řádu

Výčet však nemá uzavřenou, ale demonstrativní povahu. Za důkazní prostředek tak mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci. Tím se rozumí všechny prostředky, které o realitě rozhodné pro rozhodnutí věci podávají závažnou zprávu. Takovým dalším důkazním prostředkem může být kupř. jiný soudní spis, a to včetně svědeckých výpovědí v něm obsažených, nebo protokol o vyjádření svědka nebo úřední záznam o podání vysvětlení, které byly učiněny v jiném (např. trestním nebo správním) řízení, jestliže jsou způsobilé věrohodně prokázat určitou rozhodnou skutečnost, jakož i vyjádření učiněná v rámci trestního řízení.¹²

3.1.5 Průběh řízení

Po zahájení řízení, poté, když je věc přidělena v souladu s rozvrhem práce určitému soudci (senátu), postupuje se z úřední povinnosti bez dalších návrhů tak, aby věc byla co nejrychleji projednána a rozhodnuta a aby spor byl pokud možno vyřešen smírně. Podle zákona postupuje soud v součinnosti se všemi účastníky tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná. To především znamená, že musí mít od počátku jasno ve vymezení okruhu účastníků a od počátku jim poskytovat všechny možnosti k uplatnění jejich práv.

Sporné řízení je zásadně řízením s jednáním. V jednání se projednává věc sama, při něm se provádí dokazování, vyjadřují se účastníci a příp. další osoby, vynáší a vyhlašuje se rozhodnutí.

Jednání je veřejné. Veřejnost může soud vyloučit z celého jednání nebo z části jednání jen tehdy, kdyby veřejné projednání věci ohrozilo tajnost utajovaných informací.

Jednání řídí předseda senátu. Nejprve vyzve žalobce, aby přednesl žalobu nebo sdělil její obsah, poté vyzve žalovaného, aby přednesl nebo sdělil obsah svého písemného vyjádření, popř. aby se k věci ústně vyjádřil. V rámci svých přednesů mohou obě strany svá tvrzení i návrhy důkazů doplňovat jen pokud neproběhlo přípravné jednání. Po skončení jednání následuje v senátních věcech porada senátu, v samosoudcovských věcech zpravidla přestávka, aby si soudce

¹² LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l)*, 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 612.

mohl rozhodnutí promyslet, připravit, event. nadiktovat do protokolu alespoň výrok rozsudku, který musí vyhlásit v přesném znění.¹³

3.1.6 Rozhodnutí

Zvláštní postavení soudního rozhodnutí mezi procesními úkony soudu je dáno jeho povahou. Lze je definovat jako výrok soudu, který má závazné právní důsledky, stanovené objektivním právem. K charakteristickým rysům soudního rozhodnutí patří tedy jeho autoritativnost a jeho závaznost. Základní formou rozhodnutí v občanském soudním řízení je usnesení. Touto formou soud vydává všechna svá rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak, tedy že má být použita jiná forma. Jiná forma než usnesení je předepsána pro rozhodování soudu ve věci samé.

Ve věci samé má soud rozhodnout platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem, evropským platebním rozkazem nebo směnečným a šekovým platebním rozkazem. V řízení o opravných prostředcích soud rozhoduje ve formě rozsudku nebo usnesením. O odvolání rozhoduje soud rozsudkem, jestliže potvrzuje rozsudek soudu prvního stupně nebo jestliže mění rozsudek soudu prvního stupně. Rozsudkem musí být rozhodnuto ve věci samé o celém předmětu řízení tak, jak byl vymezen žalobním petitem (žalobními petity) nebo usnesením o zahájení řízení bez návrhu anebo uplatněním nároku v řízení před správním orgánem; jde o tzv. konečný rozsudek.

O projednávané věci soud nemusí vždy rozhodnout najednou. Zákon – za podmínky, že je to účelné – připouští, aby soud rozhodl samostatným rozsudkem jen o části předmětu řízení (jde o tzv. částečný rozsudek) nebo jen o základu projednávané věci (jde o tzv. mezitímní rozsudek) a aby o zbývajících částí předmětu řízení nebo o výši nároku rozhodl v tzv. konečném rozsudku.¹⁴

¹³ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2011, s. 340.

¹⁴ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I. Komentář (§ 1 – 200za)*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1026-1027.

3.1.7 Opravné prostředky

V řízení sporném je soud povolán rozhodnout spor mezi stranami, jejichž zájmy jsou protichůdné. Z povahy věci je přitom zřejmé, že soud nemůže vyhovět oběma stranám současně.

Bude proto pravidlem, že strana, která ve sporu neuspěla, bude považovat soudní rozhodnutí za nesprávné, bez ohledu na to, zda takovým objektivně je, či zda se tak pouze, subjektivně nazíráno, jeví. Právo proto předvídá a připouští možnost přezkoumání správnosti soudního rozhodnutí. Přezkoumání je prováděno za pomoci opravných prostředků. Opravné prostředky se dělí na řádné a mimořádné. Řádný opravný prostředek je takový, který napadá rozhodnutí, které ještě nenabylo právní moci. Mimořádný opravný prostředek je přípustný proti pravomocnému rozhodnutí.¹⁵

Odvolání je řádný opravný prostředek, kterým lze napadnout rozhodnutí okresního nebo krajského soudu vydané v řízení v prvním stupni, pokud to zákon nevyklučuje. V odvolání a za odvolacího řízení mohou být nové skutečnosti a důkazy uplatněny jen v případech, v nichž to připouští zákon. Odvolání ve sporných věcech lze zdůvodnit tím, co je v zákoně vymezeno jako způsobilý odvolací důvod; tyto důvody odvolání jsou vypočteny v § 205 odst. 2 občanského soudního řádu.

Žaloba na obnovu řízení je v občanském soudním řádu koncipována jako mimořádný opravný prostředek, který slouží k tomu, aby mohl být znovu projednán pravomocně skončený spor nebo jiná právní věc, jestliže tu jsou skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, pro které původní rozhodnutí o věci samé z hlediska správnosti a úplnosti skutkových zjištění a skutkových závěrů nemůže obstát.

Žaloba pro zmatečnost je chápána jako mimořádný opravný prostředek, který slouží k tomu, aby mohla být zrušena pravomocná rozhodnutí soudu, která trpí takovými vadami, jež představují porušení základních principů ovládajících řízení před soudem.

¹⁵ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I. Komentář (§ 1 – 200za)*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1586

Konečně je mimořádným opravným prostředkem také **dovolání**, jehož význam spočívá v možnosti prosazení ochrany porušeného subjektivního práva i tehdy, když o něm bylo vydáno nesprávné pravomocné rozhodnutí soudem odvolacím. Kromě toho významně přispívá ke sjednocování judikatury soudů. Směřuje jak proti rozsudkům, tak proti usnesením (usnesení v civilním řízení) odvolacího soudu.

3.2 Civilní soudní proces – vykonávací řízení

Soudní výkon rozhodnutí je upraven v šesté části občanského soudního řádu. Jak již bylo výše zmíněno, civilní soudní proces se v zásadě dělí na dvě velké fáze. V první fázi - základním nebo také nalézacím řízení - se poskytuje ochrana ohroženému nebo porušenému subjektivnímu právu formou soudního rozhodnutí. V rámci vymáhání pohledávek je tato fáze důležitá tím, že soud autoritativně rozhodne o sporu, zda je dlužník povinen uhradit dlužné plnění (nejčastěji finanční) věřiteli. Druhou fází civilního procesu představuje řízení vykonávací. V této druhé fázi civilního procesu se poskytuje ochrana už judikovanému (rozhodnutému) nároku a na tomto principu je vybudována právní úprava. Soudy rozhodují zásadně na návrh.

Není-li v části šesté občanského soudního řádu stanoveno jinak, řídí se soudní výkon rozhodnutí úpravou zakotvenou v předchozích částech zákona. Odlišnosti, jež upravuje část šestá, jsou důsledkem zvláštního charakteru řízení o výkon rozhodnutí. Jednou ze základních zvláštností je důraz na rychlost řízení.

Princip a smysl vykonávacího řízení občanský soudní řád přehledně vyjadřuje ustanovením § 251 občanského soudního řádu, podle kterého „Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.“

3.2.1 Účastníci řízení

Účastníky řízení o výkon rozhodnutí jsou oprávněný a povinný. Oprávněný je ten, komu z titulu pro výkon rozhodnutí vyplývá právo na plnění.

Povinný je pak ten, kdo je podle titulu pro výkon rozhodnutí povinen plnit. Jsou-li výkonem rozhodnutí postíženy majetkové hodnoty nebo práva patřící do společného jmění manželů, bude účastníkem řízení o výkon rozhodnutí rovněž manžel povinného.

Ve vykonávacím řízení mohou vystupovat v různém procesním postavení rovněž další osoby např. plátce mzdy, peněžní ústav nebo jiný dlužník povinného (všichni v postavení poddlužníka), vydražitel movité věci, nemovité věci nebo podniku a mnozí další. V některých případech zákon jejich postavení výslovně stanovuje. Vedlejší účastenství při výkonu rozhodnutí zásadně připuštěno není, a to s ohledem na účel výkonu rozhodnutí, kterým je nucená realizace práv přiznaných v řízení nalézacím.¹⁶

3.2.2 Průběh řízení

Výkon rozhodnutí má dvě základní fáze: nařízení výkonu rozhodnutí ji provedení výkonu rozhodnutí. Tam, kde je zapotřebí rozvrhnout výtěžek výkonu rozhodnutí mezi více oprávněných (nebo mezi věřitele, kteří své pohledávky při výkonu rozhodnutí přihlásili), koná se po provedení výkonu rozhodnutí ještě tzv. rozvrh výtěžku.

Obligaturní přílohou návrhu na výkon rozhodnutí je titul pro výkon rozhodnutí, a to jeho stejnopis opatřený tzv. doložkou vykonatelnosti (potvrzením vykonatelnosti). Doložku vykonatelnosti vyznačí na titulu pro výkon rozhodnutí ten orgán, který dané rozhodnutí vydal. Pokud je návrh podáván k soudu, který o věci rozhodoval jako soud 1. stupně, pak není třeba, aby titul pro výkon rozhodnutí potvrzení o vykonatelnosti obsahoval, protože ji soud snadno opatří na základě spisu, který má k dispozici. Soud výkonu rozhodnutí zásadně rozhoduje bez nařízení jednání, rozhoduje jako soud prvního stupně samosoudcem, při rozhodování o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nepřichází v úvahu, aby se na rozhodování soudu podílely či snad za soud jednaly namísto samosoudce jiné soudní osoby.¹⁷

¹⁶ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2011, s. 495.

¹⁷ SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2013, 839.

Splňuje-li návrh na nařízení výkonu rozhodnutí všechny obsahové náležitosti, soud výkon rozhodnutí nařídí. Učiní tak usnesením (viz § 254 odst. 1). Podle toho, kterým způsobem je výkon rozhodnutí v daném případě nařízen, soud usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí doručuje stanoveným osobám.

Výkon rozhodnutí se mj. řídí i zásadou přiměřenosti způsobu výkonu ve vztahu k vymáhanému plnění, a proto může být nařízen jen v rozsahu, který stačí k uspokojení vymáhaného plnění. Při posuzování vhodnosti způsobu výkonu rozhodnutí vychází soud především ze srovnání výše exekucním titulem přiznané pohledávky oprávněného a ceny majetku, z něhož má být uspokojení judikované pohledávky oprávněného dosaženo. Značný nepoměr mezi výší pohledávky a cenou postihovaného majetku může vyústit do zjevně nehospodárné situace, kdy by výtěžek postihovaného majetku povinného několikanásobně převyšoval výši pohledávky oprávněného, a z titulu bezdůvodného obohacení by se musel zbytek výtěžku odevzdat povinnému.¹⁸

Provedení výkonu rozhodnutí je fází výkonu rozhodnutí, do které může výkon rozhodnutí postoupit jen tehdy, jestliže usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci. Provedení výkonu rozhodnutí spočívá v konkrétních postupech soudu, resp. soudních osob, které již přímo sledují uspokojení vymáhaného plnění. Jednotlivé postupy, kterými se výkon rozhodnutí provádí, se v zásadě dělí na 1) výkony rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky a na 2) výkony rozhodnutí ukládajícího jinou povinnost než zaplacení peněžité částky.

3.2.3 Výkony rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky

Výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky lze provést srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky, správou nemovité věci, prodejem movitých věcí a nemovitých věcí, postižením závodu a zřízením soudcovského zástavního práva k nemovitým věcem.

¹⁸ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 251 až 376), Exekucní řád (§ 28 až 151)*, 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 31.

Srážky ze mzdy patří k nejčastějším způsobům výkonu rozhodnutí. Vykonávací orgán přikazuje plátcí mzdy, aby po tom, kdy mu bude nařízení výkonu doručeno, prováděl ze mzdy dlužníka stanovené srážky a nevyplácel je dlužníkovi (§ 282 odst. 1 občanského soudního řádu), což je provázeno ztrátou práva dlužníka na vyplácení té části mzdy, která odpovídá stanovené výši srážek. Jde o tak zvané úkojné právo v souladu s ustanovením § 283 občanského soudního řádu. Srážky ze mzdy je možno provádět jen do výše rozhodnutím přiznané pohledávky s příslušenstvím. Dlužníkovi nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka. Z čisté mzdy, která zbývá po odečtení základní částky a která se zaokrouhlí dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých korunách, lze srazit k vydobytí pohledávky věřitele jednu třetinu. Pro přednostní pohledávky uvedené v ustanovení § 279 odst. 2 občanského soudního řádu se pak srážejí dvě třetiny.¹⁹

Přikázání pohledávky podle hlavy třetí části šesté občanského soudního řádu, představuje takový postup, jestliže výkonem rozhodnutí má být postižena jiná pohledávka než nárok povinného na mzdu, plat nebo jiné příjmy uvedené v § 299, a než jsou práva (nároky) povinného ze smluv o vkladech. Z hlediska způsobu postižení jednotlivých pohledávek se rozlišuje přikázání pohledávky povinného z účtu u peněžního ústavu, přikázání jiné peněžité pohledávky povinného a přikázání (postižení) jiných majetkových práv povinného.²⁰

Správa nemovité věci (sekvestrace) byla do občanského soudního řádu zavedena teprve nedávno, od 1. ledna 2013, a počítá s tím, že prostřednictvím správy nemovité věci se budou postihovat užitky (plody) plynoucí z nemovité věci povinného. Za užitky z nemovité věci se pak pokládá vše, co tato věc pravidelně poskytuje ze své právní povahy, s ohledem na povahu tohoto způsobu výkonu rozhodnutí jde zásadně o peníze.²¹

Prodej movitých věcí a nemovitých věcí upravují ustanovení § 321 až 338 občanského soudního řádu jako samostatné způsoby provedení výkonu rozhodnutí, kterými lze uspokojovat peněžité závazky. Vzhledem k tomu, že

¹⁹ GROSSOVÁ, Marie. Exekuce, *Právo a podnikání*, 1995, č. 2, s. 12.

²⁰ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. Komentář (§ 201 – 376)*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2367.

²¹ SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1072.

oprávněný nemusí mít dostatečné informace o movitých věcech povinného, je přípustné podání návrhu i bez výslovné specifikace jednotlivých věcí, které mají být v rámci výkonu rozhodnutí prodány. Ustanovení § 335 až 337h zákona upravují další ze způsobů výkonu rozhodnutí ukládajícího povinnost peněžitého plnění, konkrétně prodej nemovitých věcí. Vzhledem k tomu, že se jedná o způsob znamenající podstatný zásah do majetkové sféry povinného, mělo by jej být využíváno pouze pro pohledávky vyšší hodnoty, popř. v situacích, kdy výkon rozhodnutí nelze provést nařízením některých z mírnějších způsobů. Nemovitými věcmi jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon.

Postižením závodu se rozumí výkon rozhodnutí, který může být proveden dvojím způsobem s ohledem na kritéria daného případu, a to buď prodejem závodu anebo správou závodu. Prvním způsobem je zpeněžení závodu v dražbě a vyplacení výtěžku oprávněnému a dalším věřitelům, kteří přistoupili k řízení nebo přihlásili své pohledávky. V takovém případě je zachován provoz závodu, ale jeho vlastnictví jako hromadné věci přechází na osobu vydražitele, a to spolu se všemi závazky a právy, která se k závodu pojí. Naproti tomu v případě výkonu rozhodnutí správou závodu nedochází k přechodu vlastnictví závodu z povinného na jinou osobu. Je zachován provoz závodu v rámci obchodní činnosti povinného, ale jsou omezena jeho dispoziční oprávnění při vedení závodu, a to ve prospěch správce závodu, který kontroluje činnost povinného nebo ji nahrazuje.²²

Zřízením soudcovského zástavního práva k nemovitým věcem má pouze funkci zajišťovací. Tímto výkonem rozhodnutí proto, na rozdíl od ostatních způsobů výkonu rozhodnutí, nebude (nemůže být) pohledávka oprávněného uspokojena, ale jen zajištěna pro případ, že nebude splněna ani dodatečně. Takto provedené zajištění pohledávky věřitele znamená, že soudcovské zástavní právo působí proti každému dalšímu smluvnímu nabyvateli

²² LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 251 až 376), Exekuční řád (§ 28 až 151)*, 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 399.

nemovitosti, a věřitel, v jehož prospěch bylo zřízeno soudcovské zástavní právo, má hmotněprávní postavení zástavního věřitele.²³

3.2.4 Výkony rozhodnutí ukládajícího jinou povinnost než zaplacení peněžité částky

Výkon rozhodnutí ukládajícího jinou povinnost než zaplacení peněžité částky se řídí povahou uložené povinnosti. Lze jej provést vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci, provedením prací a výkonů.

Vyklizení jako výkon rozhodnutí představuje postup, kdy soud nařídí tehdy, jestliže exekuční titul ukládá povinnému, aby vyklidil nemovitost nebo její část (byt nebo jinou v exekučním titulu přesně vymezenou část nemovitosti, například určitou místnost) nebo stavbu. Výkon rozhodnutí vyklizením lze nařídít jen tehdy, jestliže exekuční titul ukládá povinnému povinnost vyklidit přesně specifikované prostory (tj. i pozemky nebo jejich části), ale exekuční titul, který ukládá povinnému odevzdat (nebo obdobným způsobem formulovanou povinnost – například vrátit či vydat) určité prostory, je materiálně nevykonatelný.²⁴

Odebrání věci se použije jako výkon rozhodnutí tehdy, pokud exekuční titul ukládá vydání či dodání věci, nařídí soud jeho výkon odebráním věci. Povinnost vydat věc je možno vztáhnout pouze k věci movité, zatímco v případě věci nemovitých přichází v úvahu toliko jejich vyklizení. Předpokladem nařízení výkonu rozhodnutí odebráním věci je náležitá specifikace věci určené k odebrání v exekučním titulu.

Rozdělením společné věci se provede výkon rozhodnutí vydaných především v řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, jimiž bylo rozhodnuto o prodeji movité nebo nemovité věci a rozdělení získaného výtěžku mezi spoluvlastníky. Občanský soudní řád v ustanovení § 348 přímo zakládá, že ukládá-li vykonávané rozhodnutí, aby byla společná movitá věc nebo nemovitá věc prodána a její výtěžek rozdělen mezi spoluvlastníky, provede

²³ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. Komentář (§ 201 – 376)*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2571.

²⁴ SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1305.

se výkon rozhodnutí přiměřeně podle ustanovení o prodeji movitých věcí nebo nemovitých věcí.

Provedení prací a výkonů spočívá v postupu, jestliže exekuční titul ukládá povinnému provést pro oprávněného práce nebo výkony, které může vykonat někdo jiný. Posouzení, zda jde o zastupitelné plnění, závisí vždy na konkrétním obsahu povinnosti stanovené exekučním titulem. Výkon rozhodnutí podle § 350 občanského soudního řádu soud nařídí tak, že v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí oprávněnému povolí, aby přesně označené práce (při jejich specifikaci soud vychází z exekučního titulu), které měl provést povinný, provedl oprávněný sám nebo si je nechal provést někým jiným s tím, že práce se provedou na náklad povinného. Podle § 351 odst. 1 se postupuje tehdy, jestliže exekuční tituly ukládají povinnému povinnost k nezastupitelnému jednání, které nemůže splnit jiná osoba než povinný. Nezastupitelným jednáním je například povinnost vytvořit umělecké dílo nebo provést jiný umělecký výkon, vydat pracovní posudek nebo potvrzení o zaměstnání. Pokud povinný odmítne svou povinnost naplnit, uloží mu soud za porušení této povinnosti pokutu až do výše 100 000 Kč.²⁵

3.3 Exekuce

Exekučním řádem byla založena nová právnická profese soudního exekutora, který se znalostí odborné problematiky rozhoduje o průběhu exekuce, nese za tento průběh odpovědnost a zákonem jsou mu svěřeny široké pravomoci k zajištění úspěchu exekuce a výkonu další činnosti. Stát tedy na exekutora přenesl část svých mocenských pravomocí a stanovil, jakým způsobem bude exekutor tyto pravomoci vykonávat.²⁶

S pojmem „exekuce“ se lze setkat také ve starší literatuře, kdy tento pojem představoval synonymum pro výkon rozhodnutí. Přijetím exekučního řádu do právního řádu České republiky se však začaly tyto dva pojmy rozlišovat. Zde se pokládá za nutné předem v této souvislosti podotknout, že

²⁵ SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1331-1333.

²⁶ zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

činnost exekutora v podstatě představuje alternativu k výkonu rozhodnutí a oba tyto způsoby vymáhání pohledávek mají celou řadu stejných (či aspoň obdobných) nástrojů pro vymáhání pohledávek.

3.3.1 Exekutor

Exekutor je fyzickou osobou, která absolvovala právnickou fakultu na vysoké škole se sídlem v ČR (resp. za podmínky uznání vzdělání v cizině), je bezúhonná, po celou dobu výkonu své funkce musí mít neomezenou svéprávnost, vykonala alespoň tříletou exekutorskou (či soudní) praxi, složila exekutorskou zkoušku, po úspěšném absolvování výběrového řízení složila exekutorský slib, byla ministrem spravedlnosti jmenována do exekutorského úřadu a následně uzavřela smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční činnosti.

Dohled nad činností exekutora vykonává v některých směrech Ministerstvo spravedlnosti, předsedové okresních soudů a orgán profesní samosprávy - Exekutorská komora ČR.

Soudní exekutor je tedy především organizován v samosprávě, jejímž orgánem je Exekutorská komora ČR, která je stavovskou organizací sdružující všechny exekutory a plnící povinnosti uložené jí exekučním řádem ve vztahu k výběru exekutorů, vedení evidence jejich stavu, ve vztahu k iniciaci kárného řízení vedeného proti exekutorům, k návrhům na odvolání exekutora aj. Komora obsazuje volbou své orgány, které plní její úkoly. Ve své činnosti je exekutor vázán i stavovskými předpisy vydanými v souladu s právním předpisem příslušnými orgány Komory.

Exekutor vede exekutorský úřad, ve kterém zaměstnává exekutorské koncipienty, kandidáty vykonavatele exekutora a jiné zaměstnance, kteří vykonávají na základě pověření činnost jeho jménem, na jeho účet a na jeho odpovědnost. Exekutor je oprávněn vykonávat svou činnost na celém území České republiky, svoje sídlo však musí mít umístěno jen v obci, ve které je sídlo soudu, do jehož obvodu byl jmenován, nebo v obvodu tohoto soudu. Za škodu, kterou exekutor při své činnosti způsobí, odpovídá poškozenému samostatně a za pochybení exekutora v oblastech, ve kterých má postavení úřední osoby,

odpovídá stát. Vzhledem k charakteru některých činností, jejichž výkonem stát exekutora pověřil, je nezbytné, aby při provádění exekuční činnosti měl postavení a požíval ochrany úřední osoby (dříve veřejného činitele). Postavení úřední osoby má exekutor pouze při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce. V těchto druzích činnosti pověřil stát exekutora prováděním úkonů, které jsou součástí autoritativní role státu, a proto osobě, která takovou činnost vykonává, přiznává vyšší míru ochrany před zásahy třetích osob do nerušeného výkonu svěřené pravomoci, ale na druhou stranu této osobě v souladu se zásadami právního státu stanovuje vyšší standard trestněprávní odpovědnosti spojené s výkonem této činnosti.²⁷

3.3.2 Exekuční řízení

Stejně jako je tomu u vykonávacího řízení, také exekuční řízení je ovládáno dispoziční zásadou, což znamená, že je lze zahájit jen na návrh, který může podat pouze oprávněný nebo ten, kdo prokáže, že na něho přešlo nebo bylo převedeno právo z exekučního titulu.

Dle ustanovení § 38 exekučního řádu musí být v exekučním návrhu označen exekutor, který má exekuci vést, s uvedením jeho sídla. Z návrhu musí být dále patrné, kdo ho činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsán a datován. Kromě toho musí exekuční návrh obsahovat jméno, popřípadě jména, a příjmení účastníků, místo jejich trvalého pobytu, popřípadě místo pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince), a popřípadě rodné číslo nebo datum narození účastníků, nebo obchodní firmu nebo název, sídlo a identifikační číslo, přesné označení exekučního titulu, uvedení povinnosti, která má být exekucí vymožena, a údaj o tom, zda, popřípadě v jakém rozsahu povinný vymáhanou povinnost splnil, popřípadě označení důkazů, kterých se oprávněný dovolává.

²⁷ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*, 4. vyd., Praha: C. H. Beck, 2017, s. 3-4.

Exekuční řízení je zahájeno dnem, kdy exekuční návrh (i vadný) dojde exekutorovi. Protože v návrhu musí být označen exekutor, který má být pověřen provedením exekuce, bude návrh doručován tomuto exekutorovi.

Účastníky exekučního řízení jsou oprávněný a povinný. I zde lze nalézt paralelu mezi exekučním řádem a občanským soudním řádem. Účastníky exekučního řízení mohou být jen ti, kteří mají způsobilost být účastníkem občanského soudního řízení.

3.3.3 Exekuční titul

Celé exekuční řízení je založené na bázi exekučních titulů. Podstatou exekučního řízení je nucený výkon rozhodnutí. Předpokládá tedy, že tu existuje „exekuční titul“ (titul pro výkon rozhodnutí, podklad pro nařízení výkonu rozhodnutí). Titulem se rozumí listina vydaná k tomu oprávněným orgánem, která má předepsanou formu a ve které se ukládá určité osobě povinnost něco v určité době plnit. Materiální předpoklady vyjadřují obsahovou určitost exekučního titulu, podle kterého se exekuce vede. Jde o to, aby práva, ale především vynucované povinnosti, byly ve vykonávaném rozhodnutí určeny přesným a nepochybným způsobem. Tato obsahová určitost musí být dána u každého titulu do té míry, že z něho musí být patrné, co má být exekucí vynucováno. Není možné, aby teprve exekuční soud zjišťoval, co má být exekucí vynucováno. To je věcí nalézacího řízení a toho by si měl být vědom každý, kdo se podílí na tvorbě exekučního titulu a vlastně již na formulaci žalobního petitu.²⁸

Exekučním titulem je na základě § 40 exekučního řádu:

- a) vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek,
- b) vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek,
- c) vykonatelný rozhodčí nález,

²⁸ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vyd., Praha: C. H. Beck, 2006, s. 17.

- d) notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu²⁹,
- e) vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci,
- f) jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.

3.3.4 Postup exekutora

Ustanovení § 46 exekučního řádu upravuje obecné principy postupu exekutora v exekučním řízení, který v exekučním řízení dbá o dodržování práv všech zúčastněných osob, provádí exekuci rychle a účelně a v pořadí došlých návrhů. Dále toto ustanovení řeší situaci, kdy povinný splní vymáhanou povinnost sám anebo kdy je exekuce v důsledku jiných řízení přerušena, a řeší i povinnosti exekutora poté, kdy je exekuce skončena. Upravuje také vztah oprávněného k exekutorovi, kterému se stanoví lhůty pro výplatu oprávněného.

Poté, kdy je exekutorovi doručeno pověření provedením exekuce, je exekutor povinen činit i bez návrhu oprávněného, soudu či jiných osob takové úkony, kterými exekuci efektivně vede k jejímu provedení, a to až do doby, kdy exekuce skončí vynuceným splněním povinnosti, popř. zastavením exekuce. Exekuci zahájí exekutor obvykle zjišťováním informací o majetku a místě pobytu (sídle) povinného, které exekutor získává od oprávněného (§ 50 odst. 1), třetích osob (§ 33 až 34) či povinného (§ 50 odst. 2). Podle výsledku těchto zjištění pak zvolí způsoby, kterými bude exekuce provedena, a vydá příslušné exekuční příkazy (§ 47 a násl.). Postup exekutora při provedení exekuce je ovlivňován soudem jen v rámci možností daných § 52 odst. 2, tedy tam, kde z exekučního řádu vyplývá pro soud výslovné zmocnění. Je tomu tak např. rozhodnutím o odkladu (§ 54) či zastavení exekuce (§ 55) aj. V ostatních případech, ve kterých exekuční řád nesvěřuje rozhodování soudu, určuje průběh provádění exekuce exekutor.³⁰

²⁹ viz ustanovení § 71a až 71c zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) ve znění pozdějších předpisů.

³⁰ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*, 4. vyd., Praha: C. H. Beck, 2017, s. 325.

3.3.5 Exekuční příkaz

Po doručení usnesení o nařízení exekuce je exekutor oprávněn podle vlastní úvahy vydat exekuční příkaz. Exekuční příkaz (t.j. příkaz k provedení exekuce) je procesní formou, která má účinky nařízení výkonu rozhodnutí soudem podle občanského soudního řádu. I s exekučním příkazem je pro povinného spojen právní účinek zákazu nakládání s majetkem, jenž je exekučním příkazem postižen.³¹

Exekuční příkaz, jako zvláštní typ procesního rozhodnutí existující jen v exekučním řízení, je tedy procesním vyjádřením zvolené právní úpravy, kdy jsou kompetence rozděleny mezi exekuční soud a exekutora, který volí konkrétní způsob exekuce a odpovídá za její provádění.

3.3.6 Způsoby provedení exekuce

Volba způsobu exekuce k vynucení peněžitého plnění je exekučním řádem zásadně svěřena exekutorovi. Jednotlivé způsoby odpovídají způsobům výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Stejně jako ve vykonávacím řízení také u exekuce platí, že by měla být exekutorem provedena v přiměřeném rozsahu a způsobem, kterým se dosáhne jejího účelu, ale který co nejméně zasáhne do chráněných práv povinného.

V ustanovení § 59 exekučního řádu je uveden výčet způsobů provedení exekuce rozdělených podle jednotlivých druhů povinností, jež jsou vymáhány: Exekuci ukládající zaplacení peněžité částky lze provést a) srážkami ze mzdy a jiných příjmů, b) příkázáním pohledávky, c) prodejem movitých věcí a nemovitých věcí, d) postižením závodu, e) správou nemovité věci, f) pozastavením řidičského oprávnění. Způsob exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky se řídí povahou uložené povinnosti. Takovou exekuci lze provést a) vyklizením, b) odebráním věci, c) rozdělením společné věci, d) provedením prací a výkonů.

Z uvedeného je zřejmé, že uvedené ustanovení má svůj předobraz v § 258 občanského soudního řádu, takže v řadě ohledů lze odkázat na

³¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 120/2001 Sb.

komentáře učiněné v příslušných předchozích kapitolách této práce. Z provedené komparace je však zjevné, že soudní exekutor je navíc oprávněn k exekuci pozastavením řídičského oprávnění. Pozastavení řídičského oprávnění je výjimečným zásahem do práv povinného, který je odůvodněn charakterem vymáhané povinnosti. Exekuční příkaz k pozastavení řídičského oprávnění povinného může dle § 71a exekučního řádu exekutor vydat pouze tehdy, jestliže je v exekuci vymáhán nedoplatek výživného na nezletilé dítě. Je zřejmé, že výživné pro nezletilé dítě slouží k uspokojování základních potřeb dítěte, a je proto dán zvláštní zájem na ochraně tohoto zdroje obživy nezletilého dítěte. Po dobu pozastavení řídičského oprávnění držitel řídičského oprávnění nesmí řídit motorová vozidla. Exekutor zruší exekuční příkaz pozastavením řídičského oprávnění tehdy, prokáže-li povinný, že k uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, nezbytně potřebuje své řídičské oprávnění, nebo zaplatí-li povinný nedoplatek výživného na nezletilé dítě anebo na zletilé dítě do 26 let věku, které se soustavně připravuje studiem na své budoucí povolání.

3.3.7 Další činnosti exekutora

Kromě exekuční činnosti může soudní exekutor vykonávat též tzv. další činnost. Rozsah možné další činnosti exekutora je taxativně vymezen. Další činnost exekutora má různorodou povahu – v některých případech se jedná o výkon veřejné moci či o asistenci orgánům státu při jejím výkonu, v jiných o činnost povahy více či méně soukromoprávní. Další činnost může tedy exekutor vykonávat jednak z pověření soudu, soudního komisaře nebo státního zástupce a také na základě žádosti soukromé osoby (fyzické i právnické).³²

Exekutor může v rámci další činnosti poskytovat právní pomoc oprávněnému nebo povinnému po vydání exekučního titulu, jakož i v souvislosti s exekuční činností a další činností, provádět autorizovanou konverzi dokumentů podle zvláštního právního předpisu či sepisovat listiny a vykonávat jinou činnost, stanoví-li tak zákon.

³² KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*, 4. vyd., Praha: C. H. Beck, 2017, s. 546.

3.4 Insolvenční řízení

Insolvenční řízení představuje velmi významný nástroj k vymáhání pohledávek. Právní úprava insolvenčního zákona³³ se zaměřuje na řešení majetkových poměrů dlužníka v celé jejich šíři. Řešením úpadku a hrozícího úpadku dlužníka je dotčena celá majetková oblast dlužníka.

Základní rys řešení úpadku spočívá v tom, že toto řešení se děje prostřednictvím řízení před soudem (tzv. insolvenční řízení). Soudní pravomoc v těchto případech není výlučná, protože toto řízení nemá povahu kontradiktorního řešení sporu o právo mezi stranami, ale jde o uspořádání majetkových poměrů množství subjektů.

Cílem insolvenčního řízení je podle právní úpravy co nejvyšší poměrné uspokojení věřitelů. Pokud právní úprava užívá pojem poměrné uspokojení, pak je třeba tento pojem vykládat jako rovné, nikoli jako částečné.

Právní úprava počítá se čtyřmi způsoby řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka:

- a) konkurs (§ 244 až 315 insolvenčního zákona) - likvidační forma, která může být využita pro všechny typy dlužníků; primárně může být použita pouze pro řešení existujícího úpadku,
- b) reorganizace (§ 316 až 364 insolvenčního zákona) - sanační způsob řešení úpadku, kterým lze řešit i hrozící úpadek (§ 318 odst. 1 věta první), určený pro podnikatelské subjekty, především pro podnikatelské subjekty většího rozsahu,
- c) řešení úpadku finančních institucí (§ 367 až 388 insolvenčního zákona) - tento okruh subjektů má pro řešení svého úpadku některá individuální pravidla (například finanční instituci byla odejmuta licence opravňující ji k její činnosti, úpadek je řešen pouze konkursem aj.)
- d) oddlužení (§ 389 až 418 insolvenčního zákona) - sanační způsob řešení úpadku, který byl původně určen pro nepodnikatelské subjekty, především pro fyzické osoby.³⁴

³³ zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy souvisící. Komentář*, 3. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 3.

3.4.1 Úpadek

Přesné vymezení pojmu úpadku má zcela zásadní význam, neboť jen naplnění této definice umožňuje, aby proběhlo insolvenční řízení. V průběhu vývoje se ustálily dvě formy úpadku, z nichž vychází jeho definice ve většině právních řádů včetně našeho. Jde o platební neschopnost a o předlužení.

Oběma formám úpadku je společné, že jejich pojmovým znakem je existence více věřitelů. Tomu je třeba rozumět tak, že existenci více věřitelů je třeba prokazovat, nikoli, že by mělo jít o procesní společenství. Ale nikdy nemůže jít o úpadek tehdy, jestliže dlužník má jen jednoho věřitele, i kdyby jeho majetková situace byla jakkoli kritická či katastrofální. V takovém případě musí věřitel postupovat standardním způsobem, tedy získat exekuční titul a vymáhat jeho splnění exekučně.

Platební neschopnost je v § 3 odst. 1 insolvenčního zákona definována jako neschopnost plnit ve stanovené době závazky vůči více věřitelům. „Neschopnost“ je třeba chápat jako objektivní stav, tedy jako faktickou nemožnost zaplatit všem věřitelům plnou výši jejich pohledávek. Pouhá neochota plnit závazky nebo vyhýbání se jejich plnění, ačkoli dlužník k jejich splnění má prostředky nebo si je může opatřit, nezakládá stav úpadku. Naproti tomu, jde-li skutečně o neschopnost plnit, není v žádném případě relevantní výše dluhů. Chápeme-li neschopnost jako objektivní stav, znamená to však na druhé straně, že je třeba vzít v úvahu časový faktor; aby byla vyloučena nahodilost a přechodnost krizového stavu, je třeba, aby určitou dobu již trval nebo aby zde nebyla šance v brzké době jej řešit. Tato doba je stanovena tak, že musí jít o dobu delší než 30 dnů po splatnosti.

Druhou formou úpadku je tzv. **předlužení**. K němu může dojít u právnických osob (bez ohledu na to, zda jsou podnikateli) a u fyzických osob jen, jsou-li podnikateli (na rozdíl od toho platební neschopnost má z hlediska subjektů obecný ráz). O předlužení jde tehdy, jestliže dlužníkovy splatné závazky vůči více věřitelům jsou vyšší než dlužníkuv majetek.

Insolvenční zákon zavádí i nový pojem, totiž „hrozící úpadek“. Jde o něj v případě, že se zřetelem ke všem okolnostem lze předpokládat, že dlužník nebude schopen splnit podstatnou část svých závazků. Hrozícího úpadku se

může v insolvenčním zákoně dovolat jen dlužník za účelem příznivějšího řešení své situace.³⁵

3.4.2 Procesní subjekty

Insolvenční zákon podává ve svém ustanovení § 9 taxativní výčet procesních subjektů, kteří se na insolvenčním řízení účastní. Zahrnuje insolvenční soud, osobu dlužníka, věřitele uplatňující práva vůči dlužníkovi a insolvenčního správce. Navíc ještě státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu a konečně likvidátora dlužníka.

Soud je v postavení kontrolního a rozhodovacího orgánu. Insolvenčním soudem je podle § 2 zákona chápán soud, před nímž probíhá insolvenční řízení. K insolvenčnímu řízení jsou v prvním stupni zásadně příslušné krajské soudy. Krajské soudy, které jsou věcně a místně příslušné k řešení insolvenční agendy, jsou zřízeny v Praze, v Brně, v Ostravě, v Českých Budějovicích, v Plzni, v Ústí nad Labem a v Hradci Králové. V insolvenčním řízení bude rozhodovat nadále samosoudce, jenž však může v rozsahu oprávnění daného zákonem o vyšších soudních úřednících pověřit výkonem činnosti v insolvenčním řízení vyššího soudního úředníka. Limitovaný rozsah činnosti vyššího soudního úředníka by měl překlenout svojí činností asistent soudce insolvenčního soudu, s jehož ustanovením insolvenční zákon výslovně počítá v § 13.

Dlužník bude účastníkem insolvenčního řízení vždy, a to buď jako osoba, proti níž směřuje návrh navrhovatele – věřitele, nebo jako navrhovatel. Po rozhodnutí o úpadku má dlužník několik oprávnění. Dlužník je oprávněn podle zákona oprávněn popírat při přezkumném jednání pravost, výši a pořadí přihlášených pohledávek.³⁶

Věřitelem jsou fyzické nebo právnické osoby, které se domáhají uspokojení své pohledávky vůči dlužníkovi podáním přihlášky pohledávky. Pohledávkou je podle § 1721 občanského zákoníku právo věřitele na plnění; toto právo má věřitel vůči dlužníkovi. Zvláštní účastenství věřitelů je upraveno

³⁵ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2011, s. 595-596.

³⁶ KOTOUČKOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2010, s. 32.

v § 15 zákona, a to nepřihlášených věřitelů nebo jiných osob uplatňujících své právo v insolvenčním řízení po dobu tohoto řízení, v němž insolvenční soud o jejich právu jedná a rozhoduje. Přihláška pohledávky je podle § 2 písm. h) insolvenčního zákona procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení. Přihláška pohledávky je podání, které nahrazuje žalobu, přičemž jejím doručením insolvenčnímu soudu se ohledně přihlášeného věřitele zahajuje řízení.³⁷

K osobě insolvenčního správce viz výše.

Do výčtu procesních subjektů je zahrnuto i státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení. Současná koncepce vychází z toho, že státní zastupitelství má možnost podle § 35 odst. 1 písm. k) občanského soudního řádu vstoupit do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu. Státní zastupitelství je oprávněno podat opravný prostředek proti rozhodnutí insolvenčního soudu pouze tehdy, mají-li toto právo všichni účastníci řízení.

Likvidátor dlužníka vykonává v průběhu insolvenčního řízení svou působnost v rozsahu, v jakém nepřešla na insolvenčního správce. Likvidátor dlužníka je v průběhu insolvenčního řízení i nadále subjektem, který svou činností může dosáhnout zamítnutí návrhu na zahájení insolvenčního řízení pro nedostatek majetku v duchu podmínek obsažených v § 144 odst. 1 zákona. Mezi tyto podmínky patří, že dlužník je obchodní společností, jménem dlužníka podal insolvenční návrh likvidátor, který byl jmenován soudem ze seznamu insolvenčních správců, likvidátor dlužníka předloží insolvenčnímu soudu zprávu o tom, že prověřil možnost uplatnit v insolvenčním řízení neplatnost nebo neúčinnost právních úkonů dlužníka, ze seznamu majetku dlužníka a šetření insolvenčního soudu vyplývá, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení a věřitelé dlužníka byli vyhláškou vyzváni ke sdělení údajů o majetku dlužníka a údajů o právních úkonech dlužníka, u kterých by bylo možno uplatnit neplatnost nebo neúčinnost, a žádný majetek ani úkony dlužníka nebyly zjištěny.³⁸

³⁷ RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2014, s. 81.

³⁸ KOTOUČKOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2010, s. 33.

3.4.3 Způsoby řešení úpadku - obecně

V insolvenčním řízení jde v první řadě o to, zda existuje úpadek dlužníka v některé ze dvou forem definovaných zákonem. Pokud soud dojde ke kladnému závěru o existenci úpadku, musí následně rozhodnout o tom, jakým způsobem bude tento úpadek řešen. Cílem všech v zákoně uvedených způsobů řešení úpadku je uspořádání majetkových vztahů k osobám, které jsou dotčeny dlužníkovým úpadkem a zásadně poměrné uspokojení úpadcových věřitelů. Tento cíl však jednotlivé způsoby řešení úpadku plní odlišně. Zásadně můžeme rozlišovat dvě rozdílné metody, jimiž způsoby řešení plní svůj cíl, a to řešení likvidační a řešení sanační. Likvidační řešení vede k tomu, že úpadce je napříště prakticky vyřazen z ekonomických aktivit. Sanační řešení spočívají v tom, že i při úpadku umožňují další aktivity dlužníka, které mohou vést k překonání krize. Důvody těchto řešení bývají sociální, ale vždy jsou i ekonomické.³⁹

3.4.4 Konkurs

Konkurs jako způsob řešení úpadku formou zásadně poměrného uspokojení pohledávek věřitelů z výnosu zpeněžení dlužníkovy majetkové podstaty lze pokládat za tradiční, víceméně spravedlivou metodu vypořádání majetkových poměrů dlužníka poté, co byl osvědčením nebo dokazováním zjištěn jeho úpadek či hrozící úpadek.

Účelem konkursního řízení je zabránit jevu, který se vyskytuje pravidelně v řízení exekucím, má-li insolventní dlužník více věřitelů, totiž že zaplacený budou pohledávky těch věřitelů, kteří vedli exekuci nejdříve, na ostatní pohledávky se nedostane, a to bez rozdílu, kdy pohledávka vznikla a o jakou pohledávku jde. Naproti tomu se v konkursu přihlíží k pohledávkám všech věřitelů dlužníka. Jejich pohledávky jsou rozděleny podle povahy nároků do několika skupin, uspokojení jednotlivých skupin z výtěžku docíleného zpeněžením celého dlužníkovy jmění se děje v pořadí ustanoveném zákonem, pohledávky zařazené do téže skupiny jsou zaplacený stejnoměrně.

³⁹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2011, s. 597.

Konkurs si tedy na rozdíl např. od reorganizace nebo oddlužení neklade (alespoň nikoliv v první řadě) za cíl sanovat dlužníka v jeho majetkové situaci, nýbrž ve většině případů alespoň částečně uspořádat (což je dáno zejména tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak) dlužníkovy majetkové vztahy k jeho věřitelům, kteří by se jinak nemohli uspokojení svých pohledávek domoci vůbec nebo jen s velkými obtížemi. Zákon ovšem výslovně zmiňuje poměrné uspokojení pohledávek. Věřitelé tudíž musí být srozuměni s tím, že budou v konkursu vždy uspokojováni jen ve vazbě na nároky ostatních věřitelů. Není však samozřejmě vyloučeno, aby pohledávky věřitelů byly uspokojeny v plné míře, zejména půjde-li o úpadek dlužníka z důvodu jeho platební neschopnosti. O zcela typické poměrné uspokojení z výnosu zpeněžení majetkové podstaty se však bude jednat v případech předlužení.

I když konkurs, všeobecně považovaný za nejméně vhodný způsob řešení dlužníkovy úpadku ve vztahu k zachování jeho ekonomického potenciálu, směřuje především k co nejefektivnější realizaci (tj. zpeněžení) majetkové podstaty za účelem co nejvyššího uspokojení pohledávek věřitelů, není zásadně cílem konkursu likvidace ekonomických prostředků dlužníka ani ukončení jeho podnikatelské činnosti.⁴⁰

3.4.5 Reorganizace

Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku. Reorganizace je prováděna podle reorganizačního plánu schváleného insolvenčním soudem s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů. Také při reorganizaci musí být naplněn účel zákona, aby došlo k co nejvyššímu a poměrnému uspokojení věřitelů. Pro reorganizaci je typická intenzivnější aktivní účast věřitele v porovnání s konkurzem nebo oddlužením, neboť je zde více vtažen do spolurozhodování a odpovědnosti za výsledek. Pozitivní přípustnost reorganizace je vymezena v § 316 odst. 1 insolvenčního zákona, podle kterého je reorganizace obecně

⁴⁰ HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2014, s. 831-832.

umožněna pro řešení úpadku nebo hrozícího úpadku podnikatele, přičemž se reorganizace týká jeho podniku. Není rozhodující, zda se jedná o podnikatele fyzickou nebo právnickou osobu.

Reorganizační plán vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, a to na základě opatření sledujících ozdravení provozu dlužníkovy podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli.

Reorganizační plán lze chápat z právního hlediska jako dohodu *sui generis*, která vymezuje postavení dlužníka a dotčených osob. V širším smyslu lze tuto dohodu chápat i jako ekonomický a strategický dokument, přičemž musí být sestaven tak, aby údaje v něm obsažené věrně zobrazovaly ekonomické a právní možnosti dlužníka. Reorganizační plán musí být předložen insolvenčnímu soudu a po jeho předložení nesmí nikdo vyvíjet činnost směřující k jeho přijetí či odmítnutí.⁴¹ Při uspokojování pohledávek v reorganizaci bude záležet zejména na způsobu provedení reorganizace a na rozdělení věřitelů do skupin. Při uspokojování pohledávek musí být zajištěno, že se bude v rámci každé skupiny věřitelů postupováno v rámci každé zjištěné pohledávky postupovat obdobně. S ohledem na jednotlivé způsoby reorganizace uvedené v § 341 zákona, může být pohledávka věřitele uspokojena částečně nebo i v plném rozsahu při odložení splatnosti. Pohledávky mohou být uspokojovány v průběhu reorganizace nebo až v závěru reorganizace po prodeji majetkové podstaty. Pohledávka může být i konvertována do jiného aktiva, např. akcií, majetku z majetkové podstaty.⁴²

3.4.6 Úpadek finančních institucí

Insolvenční zákon v hlavě IV oddílu 1 upravuje speciální odchylky při řešení úpadku následujících finančních institucí: banky, spořitelního a úvěrního družstva nebo instituce elektronických peněz, zahraniční banky či pobočky zahraniční banky, obchodníka s cennými papíry, pobočky zahraničního

⁴¹ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2013, s. 193.

⁴² Tamtéž, s. 208.

obchodníka s cennými papíry či povinných osob dle zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu.⁴³

Pro řešení úpadku finanční instituce je možné přiměřeně použít ostatní ustanovení insolvenčního zákona s výjimkou ustanovení týkajících se moratoria, reorganizace a oddlužení. Při aplikaci ostatních ustanovení insolvenčního zákona je však nutné vždy brát ohled na speciální ustanovení insolvenčního zákona týkající se úpadku finančních institucí, které mají vždy aplikační přednost před obecnou úpravou insolvenčního řízení.

3.4.7 Oddlužení

Oddlužení je poslední zákonem upravenou formou řešení úpadku dlužníka. Předchozí způsoby řešení úpadku jsou určeny především pro subjekty zabývající se podnikatelskou činností; to se týká především reorganizace. Oddlužení je naproti tomu určeno především pro subjekty, které nemají závazky z předchozí podnikatelské činnosti. Oddlužení je vymezeno pro právnické i fyzické osoby. V praxi je však využíváno především osobami fyzickými. Pro fyzickou osobu klade zákon jedinou podmínku, a to, aby neměla dluhy z podnikatelské činnosti, a není rozhodující, jaký zdroj příjmů dlužník má.⁴⁴

Oddlužení je možné provést dvojím způsobem. Buď je možné zpeněžit majetkovou podstatu (obdobně jako v konkursu), anebo je možné, aby po dobu 5 let dlužník plnil nezajištěným věřitelům zabavitelné části svých příjmů v poměru stanoveném soudem, zatímco zajištění věřitelé se uspokojují z výtěžku svých zajištění. O přijetí způsobu oddlužení věřitelé kvalifikovaným způsobem hlasují. Na základě výsledku hlasování soud schválí způsob oddlužení; má ovšem možnost rozhodnout i negativně, což znamená řešení konkursem.

Účinky schváleného oddlužení spočívají v tom, že dlužník nabývá opět dispoziční oprávnění, ale s některými omezeními. Nedisponuje majetkem, který má být zpeněžen, ani s majetkem, který slouží k zajištění. Rovněž výkon rozhodnutí nebo exekuce nemají vliv na dlužníkovu povinnost plnit podle

⁴³ zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy souvisící. Komentář*, 3. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 1206.

rozhodnutí o schválení oddlužení. Jestliže dlužník řádně a včas splnil své povinnosti vyplývající z oddlužení, soud jej svým rozhodnutím osvobodí od placení neuspokojených částí pohledávek zahrnutých do oddlužení. Následně je možné přiznané osvobození odejmout, vyjdou-li dodatečně najevo skutečnosti o podvodných jednáních nebo poskytování jednostranných výhod.⁴⁵

3.5 Mediace

Mediace (společně s některými dalšími instituty) je vnímána jako řešení sporů, jež je alternativní k formám řešení sporů pomocí státních orgánů – veřejnou mocí. Někteří autoři sem řadí i řízení rozhodčí, které lze zcela jistě považovat za nejznámější a nejvíce využívaný způsob mimosoudního řešení sporů.

Alternativní způsoby řešení sporů (alternative disputes resolution – ADR) představují přátelské řešení nastalého problému s cílem rozhodnout tento ku prospěchu obou stran. Lze konstatovat, že v současné době se dostávají do popředí. Vliv na to nepochybně má stále větší povědomí veřejnosti o tomto způsobu řešení sporů. Hojně jsou pak například využívány ve sporech vzniklých z finančně nákladných investičních projektů, např. ve stavebnictví.⁴⁶ Vznik a existenci alternativ soudního sporu sotva lze pojímat jako kritiku současného soudního procesu, i když bývá často uváděno, že výhrady k němu jsou právě důvodem pro rozšíření alternativních způsobů. Tyto výhrady spočívají v tom, že při soudním procesu je značně omezena kontrola stran nad průběhem sporu a možnostmi jeho řešení; další výhrady spočívají v délce soudního projednání (i při jeho regulérním průběhu), ve vyšší nákladnosti soudního sporu i v jeho nezbytné formálnosti.⁴⁷ V českém právním řádu se mediace v nedávné době dočkala právní úpravy, reprezentované zákonem o mediaci.⁴⁸

⁴⁵ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2011, s. 627-628.

⁴⁶ SPIROVÁ, Klára. Alternativní způsoby řešení sporů – mediace, *Právní fórum*, 2010, č. 3, s. 119.

⁴⁷ ZOULÍK, František, Mediace jako alternativa soudního sporu, *Bulletin advokacie*, 2001, č. 8, s. 28.

⁴⁸ zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci), ve znění pozdějších předpisů.

3.5.1 Charakteristika

Mediace představuje určitý proces jednání či projednání, které má vést k vyřešení existujícího konfliktu. Měl by se jej účastnit nezávislý třetí subjekt, resp. důvěryhodná osoba, a všechny zúčastněné strany, jejichž účast bude dobrovolná. Jednání bude touto třetí osobou vedeno s otevřeností vůči jeho výsledku, za aktivní účasti stran. Strany samy rozhodnou o možném vyřešení konfliktu, ovšem na základě dostatečného množství fundovaných informací. Mediace je tedy dobrovolné a důvěrné řešení konfliktu, které je řízeno odborně vzdělaným a nezávislým subjektem, je jím nejen řízeno, ale také podporováno; tento třetí subjekt nedisponuje žádnou rozhodovací ani sankčních pravomocí. Určení předmětu jednání stejně jako jeho samotný průběh a nalézání řešení jsou v první řadě záležitostí stran. Mediátor je tedy odpovědný za průběh nalézání řešení, za průběh samotného řízení, i když se o faktické řízení nejedná.⁴⁹

Dle ustanovení § 2 písm. a) zákona o mediaci je mediací postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými („strana konfliktu“) tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody.

3.5.2 Dohoda o mediaci

Právním základem mediace je dohoda o mediaci (mediační dohoda), která je obdobou rozhodčí smlouvy. Je uzavírána mezi stranami sporu, jde tedy o dvoustrannou dohodu, jejímž účastníkem není mediátor (obdobně jako rozhodce není účastníkem rozhodčí smlouvy).

Dohoda o mediaci musí nepochybně obsahovat její předmět, a to vyjádřený co nejvíce konkrétně; sotva tomu bude vyhovovat klauzule, že všechny spory mezi smluvními stranami podléhají mediaci. Zdá se proto, že dohodu o mediaci není třeba (na rozdíl od rozhodčí doložky) uzavírat současně s hmotněprávní smlouvou, ale až následně. Dohoda o mediaci musí dále obsahovat určení mediátora, ať už jmenovitě nebo stanovením způsobu jeho určení, ujednání o nákladech mediace (včetně odměny mediátora) a jejich

⁴⁹ MALACKA, Michal. Mediace, kultura a právo, *Právní fórum*, 2012, č. 5, s. 171.

úhradě a posléze i ujednání, která se vztahují k provedení mediace, např. o tom, které osoby se jí mohou účastnit (např. znalci, pojišťovna apod.), o stupni její důvěrnosti nebo o tom, jak má být ukončena.⁵⁰

3.5.3 Mediátor

Mediaci podle zákona mohou vykonávat pouze fyzické osoby zapsané v seznamu mediátorů vedeném Ministerstvem spravedlnosti ČR, tj. zapsaní mediátoři. Pro zapsání do seznamu musí tedy splňovat zákonné podmínky. Zápis do seznamu má ve vztahu k „tuzemskému“ mediátorovi konstitutivní charakter, u mediátora hostujícího pak charakter deklaratorní (srov. komentář k § 19 odst. 3). Ministerstvo spravedlnosti nad zapsanými mediátory také vykonává dohled. Tutéž působnost pak má nad mediátory, kteří jsou zároveň advokáty, Česká advokátní komora. Samotný seznam by měl obsahovat informace potřebné pro strany konfliktu (případně pro soud) k tomu, aby se rozhodly, kterého mediátora si zvolí (či který mediátor bude stranám konfliktu soudem ustanoven za účelem nařízení prvního setkání s mediátorem).⁵¹

Za podmínek stanovených tímto zákonem může na území České republiky vykonávat činnost mediátora také „hostující mediátor“. Tím může mimo jiné být příslušník jiného členského státu, a proto je vymezován pro účely tohoto zákona pojem „členský stát“.

V návaznosti na již popsany charakter mediace lze konstatovat, že mediátor je právě onou třetí neutrální osobou, jež stranám konfliktu asistuje při vyjednávání. Je nutno upozornit, že mediátor neposuzuje míru zavinění stran konfliktu, nezkoumá důkazy, nevyslýchá svědky ani neanalyzuje právní kontext sporu. Jeho rolí je usilovat o dosažení dohody, nikoli o rozhodnutí.

Neutralitu mediátora je nutno vnímat skrze jeho vnější projevy, které lze odvodit z jeho chování při mediaci. Z jednání mediátora musí být patrné, že mediátor je připraven poskytnout oběma stranám sporu stejný rozsah jejich uplatnění, že je schopen zohlednit a řádně vyhodnotit všechny sdělené

⁵⁰ ZOULÍK, František, Mediace jako alternativa soudního sporu, *Bulletin advokacie*, 2001, č. 8, s. 29.

⁵¹ DOLEŽALOVÁ, Martina a kol. *Zákon o mediaci. Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2013, s. 13.

informace, a to rovnocenně ve vztahu k oběma stranám sporu. Pokud by tato nezbytná důvěra mezi mediátorem a stranami sporu byla narušena, bude to mít negativní vliv nejen na úspěšnost mediace, ale též na vnímání či pocit stran sporu z průběhu mediace, který pro ně nebude komfortní a přijatelný.⁵²

Mediace probíhají mimo soud a provádějí je osoby proškolené v mediačních technikách, které nejsou jinak spojeny s rozhodováním v rámci justice, především psychologové, pedagogové a sociologové.

3.5.4 Ukončení mediace

Stejně jako okamžik zahájení mediace, tak je formalizováno také její ukončení. K němu může dojít buď v důsledku zákonem stanovené události, anebo v důsledku jednostranného či vícestranného právního úkonu.

Mediátor je povinen ukončit mediaci i za situace, kdy nedojde k vyřešení konfliktu, a to tehdy, jestliže nastanou pochybnosti o jeho podjatosti. Stejně tak je stanovena povinnost mediátora již zahájenou mediaci ukončit pro nečinnost stran konfliktu projevující se tím, že se déle než 1 rok s mediátorem nesešly.

Ustanovení § 6 odstavec 2 konstruuje situace, za kterých mediátor může (ale nemusí) mediaci ukončit. Může to být v důsledku narušení nezbytné důvěry. Dalším důvodem je pak například nezaplacení sjednané zálohy některou ze stran konfliktu.

Mediace je vždy ukončena okamžikem uzavření mediační dohody, která splňuje formu a náležitosti stanovené § 7 zákona. Fakticky tak dojde k vyřešení konfliktu, a tedy k dosažení účelu mediace.

V návaznosti na povinnost či možnost danou mediátorovi ukončit mediaci z důvodů pochybností o jeho nepodjatosti, narušení důvěry či nesložení dohodnuté zálohy na odměnu mediátora některou ze stran konfliktu.

K ukončení mediace dojde i v důsledku jednostranného právního úkonu kterékoli ze stran konfliktu ve formě písemného prohlášení o tom, že v mediaci nebude pokračovat.

⁵² HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu), *Bulletin advokacie*, 2013, č. 6, s. 18.

Strany konfliktu se také mohou na ukončení mediace shodnout, a to aniž by došlo k vyřešení konfliktu uzavřením mediační dohody.

Mediace může skončit i uplynutím doby. Ve smlouvě o provedení mediace lze totiž dohodnout, že má být prováděna pouze po určitou dobu.

Ukončení mediace může nastat i z důvodů ryze na straně mediátora, a to v důsledku pozastavení jeho oprávnění k výkonu činnosti mediátora nebo jeho vyškrtnutím ze seznamu.

V případě, že je jednou ze stran konfliktu fyzická osoba, dojde k ukončení mediace i její smrtí (tj. dnem, kdy strana konfliktu zemřela) nebo dnem právní moci rozhodnutí, kterým byla strana konfliktu v občanském soudním řízení prohlášena za mrtvou).

K ukončení mediace dojde také smrtí mediátora (tedy dnem, kdy zemřel) nebo jeho prohlášením za mrtvého (tj. opět dnem právní moci rozhodnutí vydaného soudem v řízení o prohlášení za mrtvého).

3.6 Postoupení pohledávky

Postoupení pohledávky neboli cese představuje institut občanského práva, který nelze považovat za typický nástroj pro účely vymáhání pohledávky. Věřitel totiž dosáhne uspokojení své pohledávky tím, že svou pohledávku převede na jiného věřitele, tím pádem zpravidla dosáhne plnění ze strany nového věřitele a nikoliv dlužníka. Chybí zde tedy efekt jisté kontradiktornosti, který je pro jiné způsoby vymáhání pohledávek typický.

3.6.1 Charakteristika

Podle ustanovení § 1879 občanského zákoníku věřitel může celou pohledávku nebo její část postoupit smlouvou jako postupitel i bez souhlasu dlužníka jiné osobě (postupníkovi). K postoupení pohledávky dochází na základě smlouvy, kterou uzavírá původní věřitel (postupitel) a nový věřitel, tedy třetí osoba, na kterou se pohledávka převádí (postupník). Dlužník není stranou smlouvy o postoupení pohledávky, nevyžaduje se ani jeho souhlas s postoupením. K tomu, aby nastaly účinky postoupení vůči dlužníkovi, je třeba,

aby mu postoupení pohledávky bylo notifikováno. Zákon zachovává dnes jednoznačně převažující pojetí, podle něhož k převodu pohledávky a ke změně v osobě věřitele dochází již samotnou postupní smlouvou, nikoli až v důsledku notifikace dlužníkovi.⁵³

Pohledávku lze dokonce postoupit i bez ohledu na případný výslovný nesouhlas dlužníka. Pokud však došlo k dohodě o tom, že postoupení věřitelovy pohledávky jiné osobě je vyloučeno, není podle § 1881 odst. 1 občanského zákoníku postoupení pohledávky možné. Podle tohoto ustanovení lze totiž postoupit každou pohledávku, kterou lze zcizit, pokud to však ujednání věřitele s dlužníkem nevylučuje. Věřitel s dlužníkem se tedy mohou domluvit na tom, že postoupení pohledávky, kterou věřitel za dlužníkem má, je vyloučeno. Pokud však taková dohoda ujednána nebyla, není k jejímu dlužníkovu souhlasu třeba.

Pro smluvní závazkové vztahy platí zásada bezformálnosti právních jednání. V souladu s ní mohou strany smlouvy zvolit jakoukoli formu, pokud není stanovena zákonem (podle § 559 občanského zákoníku má totiž každý právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu, nestanoví-li ovšem zákon nebo smlouva jinak). Přitom podle § 1756 občanského zákoníku nemusí smlouva být uzavřena ani slovy, takže ji lze sjednat i konkludentně. Pro smlouvu o postoupení pohledávky zákon žádnou formu nepředepisuje. To znamená, že nemusí být obligatorně sjednána v písemné formě, ale může být sjednána i jakkoli jinak. Postoupení pohledávky je ujednáním mezi původním a novým věřitelem, pro něž plně platí smluvní svoboda (takže věřitel má právo se svobodně rozhodnout, zda svou pohledávku postoupí, anebo si ji ponechá). V některých případech však zákon určité osobě přiznává právo na to, aby jí některé pohledávky byly postoupeny. Tak třeba podle § 1336 odst. 2 nestala-li se zastavená pohledávka dosud splatnou, má zástavní věřitel právo na to, aby mu byla postoupena. Podobně ten, kdo plnil dluh za jiného, ačkoli za něj neručil ani dluh jinak nezajistil, může na věřiteli požadovat, aby mu svou pohledávku postoupil.⁵⁴

⁵³ HANDLAR, Jiří. K postoupení pohledávky a notifikaci postoupení podle nového občanského zákoníku, *Právní rozhledy*, 2013, č. 22, s. 782.

⁵⁴ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář; Svazek V. (§ 1721 až 2520)*, 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 319-320.

3.6.2 Oznámení postupu

Jak uvádí občanský zákoník, s tím, že byla pohledávka postoupena, je nutné dlužníka seznámit (§ 1882 občanského zákoníku). Tato povinnost koresponduje s povinností, kterou stanoví § 11 odst. 5 zákona o ochraně osobních údajů.⁵⁵ Podle tohoto ustanovení je správce povinen při zpracování osobních údajů bez zbytečného odkladu subjekt údajů informovat o zpracování jeho osobních údajů.

Zákon neurčuje přesnou lhůtu, kdy má správce tuto povinnost splnit, uvádí pouze, že tak má učinit bez zbytečného odkladu. Správce je proto povinen informaci předat ihned, jakmile je to možné, což je nutné vždy posuzovat v každém případě individuálně.

Zákon o ochraně osobních údajů nebrání ani situaci, kdy věřitel pověří jinou společnost k vymáhání pohledávky a za tím účelem předá osobní údaje v nezbytném rozsahu pověřené společnosti, která v daném případě bude z pohledu zákona o ochraně osobních údajů zpracovatelem, a je nutné, aby mezi těmito subjekty byla uzavřena smlouva ve smyslu § 6 zákona o ochraně osobních údajů. Tato smlouva musí mít písemnou formu a jsou v ní vymezeny úkoly zpracovatele. Správce si zároveň vyžádá záruky ohledně zabezpečení dat, čímž je zajištěna náležitá úroveň ochrany osobních údajů, a tedy i ochrany soukromí. Ze znění tohoto ustanovení zcela jednoznačně vyplývá, že tuto smlouvu může uzavřít pouze správce se zpracovatelem, nikoli zpracovatel s dalším subjektem.

To současně však neznamená, že smlouva musí být uzavřena zcela samostatně, jako samostatný dokument. Takovou povinnost zákon o ochraně osobních údajů nestanoví. Lze tedy připustit, aby obsahové náležitosti smlouvy o zpracování byly součástí i jiné písemně uzavřené smlouvy, např. mandátní nebo příkazní, jež se týká nějaké jiné činnosti. Může se jednat např. o smlouvu o vedení některých částí personální agendy, účetnictví apod. Zákon o ochraně osobních údajů vyžaduje, aby v takové smlouvě kromě jiných podstatných částí smlouvy bylo také výslovně uvedeno, v jakém rozsahu, tedy o jaké osobní údaje se jedná, za jakým účelem a na jakou dobu se uzavírá a musí obsahovat záruky

⁵⁵ zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

zpracovatele o technickém a organizačním zabezpečení ochrany osobních údajů.⁵⁶

3.6.3 Vymáhání pohledávky postupitelem

Z hlediska vymáhání pohledávky je zajímavé ustanovení § 1886 občanského zákoníku, které v podstatě upravuje nepřímé zastoupení postupníka postupitelem při vymáhání postoupené pohledávky. Praktické využití tohoto institutu se nabízí zejména v případech tzv. tiché cese. Postupitel sice převede, obvykle k zajištění úvěru, pohledávku za dlužníkem na postupníka, nemá však zájem na tom, aby tato skutečnost vyšla najevo. Strany cesní smlouvy proto nenotifikují dlužníka, přičemž cesionář zmocní cedenta, aby postoupenou pohledávku za dlužníkem sám vymáhal. Postupitel se naopak zaváže, že postupníkovi vydá, co mu postoupený dlužník zaplatí.

Zákon o zmocnění, které udělil postupník postupiteli k vymáhání pohledávky, hovoří jako o „žádosti“, resp. o „souhlasu“ postupníka. Jestliže právní jednání, z něhož pohledávka vznikla, vyžadovalo písemnou formu, je zapotřebí, aby rovněž postupníková žádost adresovaná postupiteli byla písemná (§ 441). Písemná forma zde má i ten význam, že usnadňuje postupiteli vymáhajícímu cedovanou pohledávku důkaz postupníkovu zmocnění, je-li ho třeba. Vymáháním postoupené pohledávky je třeba rozumět vedení soudního či rozhodčího řízení, jehož předmětem je dlužníková povinnost uspokojit postoupenou pohledávku. Není rozhodné, zda se jedná o řízení nalézací či vykonávací. I když jde o vymáhání „na účet“ postupníka, požaduje postupitel plnění pro sebe; jeho následné vyrovnání s postupníkem je věcí jejich dohody. Není-li – což bude v těchto případech pravidlem – cese dlužníkovi oznámena nebo prokázána, nic se ve vztahu mezi ním a postupitelem nemění. Platí, že dlužník se své povinnosti zproští tím, že splní cedentovi nebo se s ním jinak vyrovná (§ 1882). Skutečnost, že postupitel již není věřitelem pohledávky, má význam pouze z toho pohledu, jak se vyrovná s postupníkem.⁵⁷

⁵⁶ JANEČKOVÁ, Eva. Postoupení a vymáhání pohledávky, *Daně a právo v praxi*, 2015, č. 4, s. 46.

⁵⁷ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2014, s. 757-758.

3.7 Rozhodčí řízení

Jak již bylo naznačeno v kapitole o mediaci, rozhodčí řízení lze považovat za jistou alternativu k vymáhání pohledávek, které obvykle jinak probíhá před soudem (v nalézacím řízení, viz výše).

V civilizovaných státech je oprávněn rozhodovat veškeré spory stát, který toto právo svěřuje nezávislým soudům. Stát však prostřednictvím vlastních právních předpisů může připustit, aby určitý druh sporů mohly rozhodovat osoby, pro které se vžilo označení rozhodci (arbitři) v řízení označeném jako řízení rozhodčí (arbitráž). Ve sporech, ve kterých se vyskytuje tzv. mezinárodní prvek (nejčastěji půjde o vztah mezi českým a zahraničním subjektem) se hovoří o „mezinárodní obchodní arbitráži“ (international commercial arbitration). Účastníci rozhodčího řízení skrze toto řízení uplatňují své základní občanské právo na soudní ochranu, které nevzniklo vůči státu, ale vůči rozhodcům jako nestátnímu orgánu.⁵⁸

Pro účely vymáhání pohledávek lze považovat rozhodčí řízení za velmi vhodný nástroj. Jeho legální ukotvení je obsaženo zejména v zákoně o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.⁵⁹ Tento zákon znamenal s účinností od 1. ledna 1995 v českém právním prostředí zásadní předěl, pokud jde o rozhodování sporů mimo pravomoc soudů, jakož i zásadní zlom v podpoře tzv. náhradních způsobů řešení sporů (pro něž se dnes již běžně používá zkrácené označení „ADR“, tj. „Alternative Dispute Resolution“, a jejichž součástí je i rozhodčí řízení).

3.7.1 Charakteristika

Rozhodčí řízení bývá nejčastěji definováno v obecné rovině jako prostředek, v jehož rámci je rozhodování o zájmech jedné nebo více osob svěřeno jedné jiné nebo více jiným osobám – rozhodcům –, které odvozují svou pravomoc od dohody stran (v rámci objektivní a subjektivní arbitrability), nikoli od orgánů státu. Taková pravomoc vyplývá současně ze zákonného rámce

⁵⁸ RŮŽIČKA, Květoslav. K otázce právní povahy rozhodčího řízení, *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 32.

⁵⁹ zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

existujícího pro předmětnou dohodu stran, který vymezuje její přípustnost, rozsah, minimální obsah, jakož i další podmínky pro uzavření rozhodčí smlouvy. Rozhodčí řízení je tak zásadně determinováno právem určitého státu, který nejen poskytuje prostor pro činnost rozhodců, nýbrž především garantuje vykonatelnost rozhodčích nálezů za podpory moci veřejné a současně poskytuje rozhodčímu řízení i další podporu za pomoci svých vlastních autoritativních mechanismů. Rozhodčí smlouvu je tak nutné chápat jako jistý spouštěcí mechanismus pro uplatnění normativního systému umožňujícího rozhodnout určitý spor jinak než před obecnými soudy. Definování samotného rozhodčího řízení je závislé na tom, jak je určen charakter tohoto druhu řízení a jeho základ.

V judikatuře řady zemí lze najít vodítka pro definování charakteru rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení je charakterizováno nejen prostřednictvím výsledku nalézací činnosti rozhodců (rozhodčího nálezu postaveného na roveň rozhodnutí obecných soudů), nýbrž i prostřednictvím specifických postupů používaných v tomto typu řízení. Již samotný charakter rozhodčího řízení (tj. i z pohledu procedurálního) je jednoznačně srovnáván s řízením před obecnými soudy. Ve srovnání s mezinárodním právem soukromým je rozhodčí smlouva svým charakterem a účelem srovnávána zejména s volbou pravomoci (prorogací) obecných soudů.⁶⁰

Rozhodčí nález nezakládá mezi stranami nový závazek. Rozhodnutí rozhodce o povinnosti zaplatit je rozhodnutím deklaratorním. Rozhodce staví najisto povinnost jedné strany a deklaruje, že povinnost vyplývající ze závazku mezi stranami má být splněna. Původní závazek zůstává v platnosti a nadále sporné strany váže.

Rozhodčí nález čerpá svou sílu a moc nikoliv z vůle stran, ale z vůle státu (zákona), který rozhodčí řízení připustil a jeho výsledku v podobě rozhodčího nálezu přiznal účinky pravomocného a vykonatelného soudního rozhodnutí. Vztah rozhodčího nálezu k závazku stran je tak totožný se vztahem rozsudku civilního soudu k témuž závazku.

I po vydání rozhodčího nálezu může dojít k zániku přiznaného práva splněním podmínky, která má za následek účinnost původní dohody o narovnání

⁶⁰ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, s. 12.

poskytující slevu z ceny díla v případě úhrady ceny díla. Pokud tedy na základě rozhodčího nálezu jako exekučního titulu došlo k nařízení výkonu rozhodnutí, nelze vyloučit jeho zastavení v případě, že zaniklo právo jím přiznané na základě nabytí účinnosti uzavřené dohody o narovnání mezi stranami před vydáním rozhodčího nálezu.⁶¹

3.7.2 Arbitrabilita a rozhodčí smlouva

Z pohledu smluvního práva lze arbitrabilitu ve vztahu k rozhodčímu řízení označit jako přípustnost předmětu smlouvy, v tomto případě smlouvy rozhodčí. v této souvislosti hovoříme o tzv. arbitrabilitě objektivní, když arbitrabilita subjektivní znamená, že je konkrétní individuální spor pokryt platnou rozhodčí smlouvou a obecně lze říci, že arbitrabilita subjektivní se může pohybovat výlučně v rámci arbitrability objektivní.⁶²

Legálně je arbitrabilita vymezena ustanovením § 2 zákona, který zakládá, že strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).

Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír. Rozhodčí smlouva se může týkat a) jednotlivého již vzniklého sporu (smlouva o rozhodci), nebo b) všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (rozhodčí doložka). Není-li v rozhodčí smlouvě uvedeno jinak, vztahuje se jak na práva z právních vztahů přímo vznikající, tak i na otázku právní platnosti těchto právních vztahů, jakož i na práva s těmito právy související.

⁶¹ BEZOUŠKA, Petr, KOCINA Jan. Právní povaha rozhodčího řízení – aplikační problémy, *Právní rozhledy*, 2010, č. 16, s. 586.

⁶² BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů, *Bulletin advokacie*, 2007, č. 9, s. 23.

3.7.3 Rozhodce

Ustanovení § 4 zákona o rozhodčím řízení upravuje podmínky rozhodcovské způsobilosti. Podmínky rozhodcovské způsobilosti musí být zachovány po celou dobu řízení. Nejde totiž o podmínky pro jmenování rozhodcem, nýbrž pro výkon funkce rozhodce. Rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý, bezúhonný a plně svéprávný, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.

Rozhodce není při výkonu své činnosti orgánem státu a není nadán žádnými veřejnoprávními pravomocemi. Jeho oprávnění k rozhodnutí sporu je dáno právním rámcem platným na území konkrétního státu. Činnost rozhodce není podnikáním ani závislou činností, neboť zde není splněna podmínka trvalosti takového vztahu, závislosti a podřízenosti apod. Svým charakterem jde spíše o výkon činnosti náhodné a jednorázové, a to bez ohledu na to, že některá osoba může být jako rozhodce s ohledem na své renomé v rámci rozhodčího řízení jmenována (ustanovována) častěji. Rozhodcem může být výlučně fyzická osoba. Porušením této podmínky není sjednání příslušnosti stálého rozhodčího soudu – právnické osoby – zřízeného v souladu s § 13 zákona.⁶³

Podle tuzemské právní úpravy není v případě rozhodce zapotřebí splňovat ani zvláštní kvalifikační předpoklady. Ze zákona o rozhodčím řízení vyplývá, že při respektování předpokladů uvedených v § 4 odst. 1 a 2 zákona může převzít funkci rozhodce prakticky kdokoliv. Je tudíž mylná představa, která existuje u nemalé části podnikatelů, že rozhodcem může být pouze právník či dokonce výlučně právník zapsaný na seznamu rozhodců. Zákon totiž neobsahuje žádné ustanovení, jímž by vázal osobu rozhodce na státní příslušnost, národnost, rasu či na jiný předpoklad. V zákoně není stanoven výslovný předpoklad kvalifikace, tzn. ani právnické vzdělání. Předpokladem není ani zápis do seznamu rozhodců. Obecně lze tedy konstatovat, že po splnění předpokladů uvedených v ustanovení §4 odst. 1 a 2 zákona může funkci rozhodce vykonávat kdokoliv, kdo je zletilý a způsobilý k právním úkonům. Vzhledem k neexistenci výslovného kvalifikačního předpokladu záleží pouze na stranách sporu, komu nabídnou funkci rozhodců. Není pochyb, že strany budou

⁶³ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, s. 306-307.

žádat o převzetí této funkce osoby, jimž důvěřují, že jejich spor posoudí se znalostí věci a zřejmě i se znalostí právních norem.⁶⁴

3.7.4 Průběh rozhodčího řízení

Na průběhu rozhodčího řízení, který reguluje zákon o rozhodčím řízení v ustanoveních § 14 až 30, je zřetelně vidět, že z procesního hlediska je rozhodčí řízení velmi podobné řízení před soudem. Kupříkladu zásada rovného zacházení se stranami, která je procesním vyjádřením rovnosti stran zakotvené v § 18 zákona, je nejen jednou z esenciálních zásad nejen rozhodčího řízení, nýbrž každého kontradiktorního civilního řízení, přičemž tato zásada musí být zachována v každé fázi řízení. Zákon o rozhodčím řízení zdůrazňuje tuto zásadu tím, že ji zakotvuje v samostatném ustanovení, zatímco většina ostatních zásad použitelných na postup řízení je obsažena v § 19 (autonomie při určování pravidel o postupu v řízení) a § 20 (dokazování a procesní úkony). Ostatně ustanovení § 30 zákona o rozhodčím řízení ukládá, že nestanoví-li zákon jinak, užití se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

Rozhodčí řízení je řízením v zásadě rychlým a velmi často probíhá jen za použití listinných podkladů, důkazů a vyjádření, bez nutnosti nařízení ústního jednání (což se odvíjí zejména od dohody stran). Samozřejmě i obecný soud v některých případech rozhoduje bez nařízení jednání ve věci samé, ovšem pokud nepočítáme vydání platebního rozkazu, tak v obchodních i občanských věcech se v praxi setkáváme s rozhodnutím bez nařízení jednání výrazně méně často nežli v řízeních rozhodčích.⁶⁵

Rozhodčí řízení se zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci. Podání žaloby má tytéž právní účinky, jako kdyby byla v této věci podána žaloba u soudu.

Rozhodčí řízení se koná v místě dohodnutém stranami. Není-li místo takto určeno, koná se v místě určeném rozhodci s přihlédnutím k oprávněným zájmům stran.

⁶⁴ VANTUCH, Pavel. K osobě rozhodce, *Ekonom*, 1995, č. 27, s. 54.

⁶⁵ JANOVEC, Michal. Zrušení rozhodčího nálezu soudem, *Právní fórum*, 2010, č. 4, s. 181.

Rozhodčí řízení končí vydáním právní mocí rozhodčího nálezu, nebo doručením usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález. Přitom ovšem platí, že spor lze ukončit i smírem, přičemž zákon v § 24 rozhodci přímo ukládá, aby v tomto směru na strany sporu působil (opět se jedná o paralelu s občanským řízením soudním). Je třeba brát na zřetel výhody rozhodčího řízení, významným nástrojem je zde menší formálnost řízení, která umožňuje rozhodcům vést řízení ve formě blížící se určitému dialogu se stranami. Působit na strany za účelem smírného vyřešení sporu mohou rozhodci různým způsobem.

Jedním z tradičně charakteristických rysů rozhodčího řízení je jeho jednoinstančnost, která umožňuje docílit toho, co bývá často uváděno na prvním místě ve výčtu výhod tohoto způsobu rozhodování sporů, a to jeho flexibilita a obvykle větší rychlost oproti řízení před soudy. Tento princip je sice na jednu stranu poměrně tvrdý a v České republice bývá též uváděn jako jeden z hlavních důvodů, proč se někdy setkáváme ještě s určitým odmítavým přístupem k rozhodčímu řízení. Na druhou stranu je tento princip ospravedlňován tím, že jsou to právě strany, které mají vliv na ustanovení rozhodčího fóra (jmenování rozhodců, konstituování rozhodčího senátu).⁶⁶ Zákon o rozhodčím řízení nicméně v ustanovení § 27 dává možnost, že strany se mohou dohodnout v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci.

Pokud ale strany nepamatovaly na tento opravný prostředek v rozhodčí smlouvě, pak je rozhodčí nález nepřezkoumatelný a jedinou možností zůstává přezkum soudní. Důvodů pro existenci možnosti soudního přezkumu rozhodčích nálezů je vícero.

3.7.5 Zrušení rozhodčího nálezu soudem

Prakticky jedinou možností zásahu soudů do rozhodčího řízení je soudní zrušení rozhodčího nálezu a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí dle § 31 zákona o rozhodčím řízení.

⁶⁶ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, s. 986.

Soud může na návrh kterékoli ze stran rozhodčí nález zrušit, jestliže:

- a) byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu (§ 1 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení),
- b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje,
- c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem,
- d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců,
- e) strana nemohla věc před soudem řádně projednat,
- f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému,
- g) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.

3.8 Vymáhací agentura

Pouze formou exkurzu se lze krátce pozastavit u poměrně (alespoň z legislativního hlediska) nekonvenčního ale poměrně často využívaného způsobu vymáhání pohledávek. Je jím pověření specializované soukromé vymáhací (inkasní) agentury, která vyvíjí působení na dlužníka, aby svůj dluh uhradil. Obvykle věřitel chvíli zkouší zprvu pohledávku vymáhat sám, velká část věřitelů následně zkouší zajistit sjednání dohody o zaplacení s dlužníkem pomocí inkasních agentur. Když se to nepovede, nastupují advokáti, soud.

Vymáhací agentury se primárně zaměřují - je to jejich hlavní činnost - na sjednání mimosoudního řešení problému s nesplácenou pohledávkou. Hlavní činností inkasních agentur je tedy sjednávání dohod o odložené splatnosti.

K nejčastěji zmiňovaným výhodám outsourcingu správy pohledávek pro obchodní společnosti prostřednictvím vymáhací agentury patří: rychlost a efektivita (vylepšení cash flow věřitele díky rychlejším úhradám krátkodobých pohledávek), ušetření času a tím i nákladů (účetní, specializovaní pracovníci) - externí inkaso je mnohdy levnější, než interní vymáhání. Organizace má jistotu

přesné kontroly nákladů za inkaso pohledávek (organizace by měla sama vědět, kolik času a peněz jí stojí vymáhání dlužných částek), princip „no collection - no fee“ (většina stabilních agentur nabízí inkaso pohledávek za tuzemskými dlužníky výhradně na základě provize z vymožených částek). Organizace se tak může více věnovat provozním a obchodním činnostem, odpadá nepříjemná agenda, kterou většina zaměstnanců nemá v oblibě a ani ji řádně neovládá a v neposlední řadě: inkasní společnosti mimo jistiny vymáhají také úroky z prodlení a případně se snaží náklady za inkaso pohledávek alespoň částečně přenést na dlužníka.⁶⁷

V České republice působí okolo 200 agentur nebo společností, které nabízí správu, odkupy nebo vymáhání pohledávek. Posledně uvedený pojem budí u věřitelů velmi často obavy, co se vlastně za aktivitami vymahačské firmy skrývá. Renomé takové společnosti si však lze jednoduše zjistit, to v případě pochybností, zda metody nejdou za rámec zákona. Navíc inkaso pohledávek ve formě outsourcingu je v řadě ohledů pro věřitele velmi výhodné.

Specializované a trhem prověřené inkasní agentury zaměstnávají pracovníky, kteří se v oboru pohybují řadu let a v managementu firem jsou zaměstnání zkušení a v oboru známí lidé. Jako v řadě jiných oborů, také inkasní agentury utvořily vlastní profesní svaz - Asociaci inkasních agentur (www.aiacz.cz), která má mezinárodní vazby na evropské instituce sdružené do federace FENCA (Federation of European National Collection Associations).

Členové AIA CZ jsou vázání etickým kodexem a stanovami. Ty zmiňují nutnost rychlé a efektivní práce s pohledávkami a hájení zájmů věřitelů při zachování dobré pověsti oboru a osobní nedotknutelnosti dlužníka. Samozřejmostí je soulad postupů v souladu s platnými zákony, a to také co se týká např. i péče o svěřená data. Důležitým znakem kvalitní inkasní agentury je zájem na úspěšném budoucím pokračování obchodních vztahů mezi věřitelem a dlužníkem. Je totiž všeobecně známo, jak složité a nákladné je získat nového zákazníka.

⁶⁷ MORES, Cyril. Smluvní sankce, *Účetnictví, daně a právo v zemědělství*, 2009, č. 9, s. 27.

Věřitel by tedy neměl mít obavu o poškození svého jména, pokud si ke spolupráci vybere jednu z firem sdružených v této profesní asociaci. Nicméně i kvalita služeb a zaměření jednotlivých firem mohou být různé.

K nejčastěji zmiňovaným výhodám outsourcingu správy pohledávek patří rychlost a efektivita (vylepšení cash flow věřitele díky rychlejším úhradám krátkodobých pohledávek) a ušetření času a tím i nákladů (účetní, specializovaní pracovníci) - externí inkaso je mnohdy levnější, než interní vymáhání.⁶⁸

⁶⁸ MORES, Cyril. Jak pečovat o pohledávky, *Unes – účetnictví neziskového sektoru*, 2009, č. 8, s. 27.

4 Praktická část

Jak již bylo zmíněno výše, tak sama skutečnost, že náš právní řád skýtá celou řadu procesních či hmotněprávních institutů, s jejichž pomocí je možno dosáhnout vymožení pohledávky, je třeba si na prvním místě uvědomit, že tato variabilita není samoúčelná či náhodná. Naopak různé cesty, které vedou k vymáhání pohledávek, odpovídají různým situacím, ve kterých se věřitel či dlužník (případně oba) nalézají a záleží pak zejména na věřiteli, jakou zvolí vymáhací strategii a s ohledem na ní pak jaký zvolí nástroj k vymožení pohledávky. Platí totiž, že některé jsou pro jisté situace vhodné a jiné zas méně.

Zde se nachází gró celé práce. Je třeba zcela detailně znát veškeré postupy při vymáhání pohledávek, všechny jejich nástroje a možnosti a vědět v jakých případech a konkrétních situacích aplikovat jednotlivé způsoby vymáhání.

V České republice je vymáhací řetězec poměrně dlouhý. Jeho složkami jsou samotní věřitelé, inkasní agentury, advokátní kanceláře, obecné soudy, rozhodčí soudy, soudní exekutoři a další. Zde je možné se domnívat, že délka vymáhacího řetězce a jeho ne příliš dobrá regulace vedla k vysokým nákladům na jeho řádné fungování.

Je třeba brát v potaz, že vymáhací řetězec by měl představovat zvyšující se intenzitu tlaku na dlužníka, a to od procesu smírčího vymáhání pohledávky, přes nalézací řízení, výkon rozhodnutí a exekuci, až k definitivnímu řešení problému uspokojení pohledávky například v insolvenčním řízení.

4.1 Srovnání jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek

Aby mohla být komparace jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek konstruktivně uchopena, je třeba v úvodu vytýčit hlediska (kritéria), která budou v rámci komparace zohledněna. Budou vybrána 4 nejzákladnější a nejdůležitější kritéria. Zvažovat se tedy budou hlediska 1) nákladů věřitele, 2) nákladů dlužníka, 3) rychlosti, s jakou bude pohledávka uspokojena a konečně 4) účelnosti.

4.1.1 Civilní soudní proces – nalézací řízení

Náklady věřitele v rámci nalézacího občanskoprávního řízení se v první řadě odvíjejí od limitů (sazebníků) stanovených zákonem o soudních poplatcích⁶⁹, a dále jsou jimi zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočné aj. Dle ustanovení 2 odst. 1 písm. a) je poplatníkem soudního poplatku za řízení před soudem navrhovatel (žalobce, tedy v našem případě věřitel). Sazby poplatků za řízení jsou stanoveny pevnou částkou nebo procentem u poplatku, jehož základ je vyjádřen peněžní částkou. Procentní poplatek se vypočte jako součin základu poplatku a sazby poplatku. Sazby poplatků jsou uvedeny v sazebníku poplatků, které tvoří přílohu zákona. Za návrh na zahájení občanského soudního řízení, jehož předmětem je peněžité plnění do částky 20000 Kč činí 1000 Kč. V částce vyšší než 20000 Kč do částky 40000000 Kč činí poplatek 5% z této částky. V částce vyšší je poplatek 2000000 + 1% z částky nad 40000000.

Náklady dlužníka jsou stejné jako náklady věřitele, přičemž dle § 140 občanského soudního řádu platí, že každý účastník platí náklady řízení, které vznikají jemu osobně, a náklady svého zástupce. Společné náklady platí účastníci podle poměru účastenství na věci a na řízení. Dle § 142 občanského soudního řádu platí, že účastníku, který měl ve věci plný úspěch, přízná soud náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl. Měl-li účastník ve věci úspěch jen částečný, soud náhradu nákladů poměrně rozdělí, popřípadě vysloví, že žádný z účastníků nemá na náhradu nákladů právo. V praxi je tedy běžné, že veškeré náklady soudního řízení (včetně soudního poplatku), které vynaložil žalobce v rámci vymáhání pohledávky, jdou nakonec v případě úspěchu ve sporu na vrub dlužníka.

Rychlost, s jakou bude pohledávka uspokojena, je krajně individuální, podstatně záleží na tom, zda bude soud rozhodovat platebním rozkazem či nikoli, zda účastníci uplatní právo na opravné prostředky či nikoliv atd., přičemž obecně platí, že nalézací řízení patří spíše ke zdlouhavým řízením.

⁶⁹ zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Účelné je nalézací řízení k základnímu vymáhání individuálních pohledávek, přičemž soudní řízení je obecně bráno za východisko k vymáhání pohledávek, ostatní formy řízení jsou buďto specializované alternativy anebo bezprostřední reakce na vydání a právní moc přisuzujícího rozsudku ve prospěch věřitele.

4.1.2 Civilní soudní proces – vykonávací řízení

Náklady věřitele spočívají opět v uhrazení soudního poplatku, přičemž už není obvyklé, aby věřitel vynakládal další náklady (za právní zastoupení, náklady na pořízení důkazů, tlumočné aj.). Sazebník (položka 21 přílohy zákona o soudních poplatcích) vyčísluje soudní poplatek v rámci peněžitého plnění ve stejné výši jako je tomu u nalézacího řízení, jde-li pak o výkon rozhodnutí vyklizením, činí poplatek 3000 Kč, v ostatních případech 2000 Kč. Za návrhy na druhé a další nařízení výkonu rozhodnutí na základě téhož vykonatelného rozhodnutí proti témuž účastníku se zaplatí polovina příslušných poplatků, ne však méně než 500 Kč. Náklady provedení výkonu rozhodnutí platí stát.

Náklady dlužníka mohou být stejné jako v nalézacím řízení, neboť občanský soudní řád v § 270 odst. 4 stanoví, že pro náhradu nákladů výkonu rozhodnutí použije se i ustanovení § 147 až 150.

Rychlost bude zcela jistě individuální, závislá na pořadu práce soudního vykonavatele. Obecně platí, že vykonávací řízení je ve srovnání s exekučním řízením pomalejší.

Vykonávací řízení má ten **účel**, že je logickou reakcí na rozsudek ve prospěch věřitele, kterým se přisuzuje dlužníkovi poskytnout určité plnění, přičemž dlužník ani na základě tohoto rozsudku dobrovolně neplní.

4.1.3 Exekuční řízení

Náklady věřitele jsou v první řadě náklady exekuce. Náklady exekuce jsou dle § 87 exekučního řádu odměna exekutora, náhrada paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při exekuci, náhrada za doručení písemností, odměna a náhrada nákladů správce závodu, a

je-li exekutor nebo správce závodu plátcem daně z přidané hodnoty, je nákladem exekuce rovněž příslušná daň z přidané hodnoty.

Náklady povinného jsou konstruovány poněkud jinak, nežli je tomu u občanského soudního řízení. Oproti řízení o výkon rozhodnutí se v exekuci rozhodování o nákladech štěpí na rozhodování o nákladech účastníků, kde je shodně jako ve výkonu rozhodnutí zásadně uložena povinnému povinnost k náhradě nákladů oprávněného, a rozhodování o nákladech exekutora, kterému je rovněž povinen náklady uhradit povinný. Náklady se vymohou v průběhu exekuce, ve které vznikly. Uvedeným způsobem určuje § 87 jednoznačně postup v otázce nákladů, pokud prostřednictvím exekuce dojde k úspěšnému uspokojení vymáhané pohledávky. Není-li pohledávka vymožena, je situace složitější a § 89 exekučního řádu určuje, že dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavínil. V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného si může oprávněný s exekutorem předem sjednat výši účelně vynaložených výdajů.

Rychlost řízení, jak již bylo naznačeno výše, je minimálně ve srovnání s vykonávacím řízením obvykle progresivnější.

Exekuční řízení je přílehlavou alternativou vykonávacímu řízení, a tudíž jeho **účel** naplňuje totéž, co bylo uvedené výše stran vykonávacího řízení.

4.1.4 Insolvenční řízení

Náklady věřitele i náklady dlužníka v rámci insolvenčního řízení splývají v jediný celek. Náklady insolvenčního řízení totiž na prvním místě spočívají v odměně insolvenčního správce, náhradách jeho hotových výdajů, odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a náhradách jejich nutných výdajů. Všechny tyto náklady jsou přitom hrazeny z majetkové podstaty, jíž je majetek určený k uspokojení dlužníkových věřitelů. Tento majetek je fakticky majetkem dlužníka, ovšem nárok na jeho podílnou část (v mezích neuspokojené pohledávky) má věřitel, tudíž náklady insolvenčního řízení jsou na vrub věřitele

i dlužníka, přičemž vyhláška o odměně insolvenčního správce⁷⁰ podrobně vyjmenovává způsoby výpočtu odměny insolvenčního správce zvláště pro případ konkurzu, reorganizace a oddlužení.

Ohledně **rychlosti** insolvenčního řízení obecně platí, že všechny jeho podoby jsou značně rozvleklé a to zejména kvůli jeho komplikovanosti a zřejmě také díky jeho charakteru, který vždy představuje pluralitu na straně dlužníků a s tím mnohé související prostoje. Konkurzní řízení i řízení o oddlužení pak trvá maximálně 5 let. Řízení o reorganizaci trvá po tu dobu, po kterou je rozvrženo v reorganizačním plánu.

Účel insolvenčního řízení je dán pluralitou na straně věřitelů a předlužeností dlužníka. Účelem právní úpravy je nejen řešení samotného úpadku, ale i hrozícího úpadku dlužníka, a to tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.

4.1.5 Mediace

Náklady věřitele i náklady dlužníka jsou v rámci mediace rozvrženy mezi tyto oba subjekty. V zásadě platí, že není-li ve smlouvě o provedení mediace uvedeno něco jiného, hradí strany konfliktu sjednanou odměnu mediátora za provedení mediace a náhradu jeho sjednaných hotových výdajů rovným dílem. Mediátor má za svou činnost právo na odměnu a také na náhradu hotových výdajů. Ustanovení § 10 odstavce 1 zákona o mediaci mimo jiné vymezuje, které náklady na hotové výdaje může mediátor požadovat zaplatit. Zákon nebrání tomu, aby byla mediace provedena bezplatně, avšak i takovou skutečnost je třeba ve smlouvě o provedení mediace uvést.

Mediaci můžeme z hlediska **rychlosti** řadit k vůbec nejrychlejším řízením, protože strany spory mají obvykle zájem na kompromisu a celé řízení není zpravidla ze strany mediátora zatěžováno zdlouhavými administrativními úkony, jako je tomu například v řízení soudním. Řešení sporu není podřízeno

⁷⁰ vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů

přísným procedurálním pravidlům, která zrovna soudní řízení obvykle neúnosně prodlužují; v rámci mediace se také neužívají instituty řádných a mimořádných opravných prostředků.

Účelem mediace je dosáhnout mezi stranami urovnání sporu za pomoci třetí osoby – mediátora. Je vhodným prostředkem tehdy, když strany sporu stojí o dobrovolný proces, jehož další pokračování a dosažený výsledek je pro strany nezávazný, mediátor nerozhoduje, ale je stranám pouze pomocníkem v dosažení urovnání sporu.

4.1.6 Postoupení pohledávky

Za **náklad věřitele** lze považovat snížení materiálního plnění, které se mu zpravidla dostane ze strany nového věřitele, na kterého je pohledávka postoupena.

Dlužník zpravidla žádné **náklady** nenese, je ovšem vystaven mnohdy značnému riziku, že se mu převedenou pohledávku nepodaří vymocit, neboť je často realitou, že věřitel pohledávku postupuje právě z důvodu její ztížené (ne-li minimální) vymahatelnosti.

Z hlediska **rychlosti** lze tento způsob vymáhání pohledávek označit za vůbec nejrychlejší, neboť okamžikem nabytí platnosti cese (převedením pohledávky na nového věřitele) se věřitel obvykle dočká plnění a jeho pohledávka je tak vlastně uspokojena.

Účelem postoupení pohledávky je právě okamžité řešení jejího uspokojení, což má smysl především v situacích, kdy věřitel potřebuje plnění (peníze) okamžitě a/nebo se chce soustředit na podnikání a nemá chuť se zabývat konvenčním procesními způsoby vymáhání pohledávek (soud aj.).

4.1.7 Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení představuje alternativní způsob řešení sporů, který rozhoduje soukromá osoba (osoba nepředstavující veřejnou moc), a tudíž je otázka **nákladů věřitele i dlužníka** předmětem jejich ujednání, které by mělo být zahrnuto v rozhodčí smlouvě anebo v rozhodčí doložce. Zpravidla je

obvyklé, že stejně jako u mediace platí, že obě strany sporu nesou náklady na rozhodčí řízení stejným dílem. Náklady rozhodčího řízení bude z největší části tvořit odměna rozhodce či poplatek rozhodčímu soudu.

Z hlediska **rychlosti** lze rozhodčí řízení řadit k řízením rychlejším. Jako výhoda rozhodčího řízení vždy byla a je jeho rychlost, neformálnost, operativnost; soudní řízení naproti tomu je obecně dostupné, probíhá vžitými formami a snad poskytuje i větší jistotu, nicméně bývá nepoměrně rozvleklejší. Nelze nicméně rozhodčí řízení zpravidla považovat za tak rychlé řízení, jako je to před mediátorem.

Účelem rozhodčího řízení je rozhodnutí sporu rozhodcem, který je zpravidla vybaven odbornými znalostmi ohledně věci, která je podstatou sporu, a tudíž mají strany sporu zájem, aby rozhodce vyřešil věc namísto soudu, který nemá do odborných otázek takový vhled. Další výhody rozhodčího řízení (rychlost, neformálnost, neveřejnost) jsou zvláště ve světě obchodu vysoce ceněny.

4.1.8 Vymáhací agentura

Náklady věřitele jsou v rámci vymáhání pohledávky prostřednictvím vymáhací agentury obvykle pouze na jeho straně; většinou představují procentuální část vymožené pohledávky.

Dlužník pak obvykle žádné **náklady** nenese až do okamžiku, pakliže se dostane v rámci vymáhání pohledávky do stádia soudního sporu (viz výše).

Z hlediska **rychlosti** je postup vymáhání pohledávky prostřednictvím vymáhací agentury dosti individuální, záleží na procesních postupech a technikách, které každá konkrétní agentura používá.

Účelem využití služeb vymáhání pohledávky bývá obvykle skutečnost, že věřitel dává přednost spíše praktikám psychického nátlaku a působení ze strany agentury namísto procesních řízení ze strany soudních či jiných orgánů.

Tabulka 1: Srovnávání jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek

Způsob vymáhání	Náklady věřitele	Náklady dlužníka	Rychlost vymáhání	Účel
Nalézací řízení	Soudní poplatky + další náklady	Náhrada nákladů věřitele + další náklady	Pomalá	Základní vymáhání pohledávek
Vykonávací řízení	Soudní poplatky	Náhrada soudních poplatků	Pomalá	Realizace nalézacího řízení
Exekuční řízení	Odměna exekutora + další náklady	Náhrada nákladů oprávněného	Rychlejší	Realizace nalézacího řízení
Insolvenční řízení	Z majetkové podstaty	Z majetkové podstaty	Pomalá (až 5 let)	Pluralita věřitelů a předluženost dlužníka
Mediace	Obvykle rovným dílem	Obvykle rovným dílem	Rychlá	Dobrovolný smírný proces
Postoupení pohledávky	Snížené materiálního plnění	Riziko nižší vymahatelnosti	Okamžitá	Instantní řešení uspokojení pohledávky
Rozhodčí řízení	Závislé na dohodě	Závislé na dohodě	Rychlejší	Rozhodnutí sporu odborníkem
Vymáhací agentura	Závislé na dohodě	Žádné, odečítá se z vymožené částky	Rychlá	Vymáhání pohledávek

Zdroj : Vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky jasně vyplývá, že pokud se chce věřitel domoci své pohledávky co nejrychleji je bezesporu nejlepší způsob pokusit se pohledávku nejdříve postoupit třetí osobě, tzn. pohledávku (např. směnku) „odprodat“ byt i s finanční ztrátou. Věřitel inkasuje okamžitě finanční hotovost a dále již v dané kauze nijak nefiguruje. Tento způsob je pro okamžité získání financí nejrychlejší a nejspolehlivější. Nutno však znovu zdůraznit, že odkup se realizuje často za zlomkové částky původního dluhu. Toto je markantní hlavně při hromadných odkupech tzv. „balíků“ dluhů, nebo při nákupech nevymožených nebo starších pohledávek.

Jako v pořadí druhé nejrychlejší a nejvíce přijatelné řešení bude určitě zařazena mediace. Zde je bezpodmínečně nutné, aby obě strany měli zájem na urovnání sporu. Důležitým faktorem je, že v případě mediace se nepoužívají opravné prostředky, tudíž celé řízení může proběhnout velmi rychle. Pozitivní je, že náklady se obecně rozdělují rovným dílem mezi věřitele a dlužníka.

Třetím nejrychlejším a stále ještě velmi „výhodným“ řešením sporu je rozhodčí řízení. Zde stejně jako u mediace o sporu rozhoduje třetí osoba. V předchozím případě „mediátor“, usiluje o smírný proces obou stran. Zde musí být navíc „rozhodce“ fundovaným odborníkem v dané problematice a musí mít odborné předpoklady. Veškeré náklady jsou hrazeny dle předem ujednané smlouvy, ale bývá dobrým zvykem platit je opět rovným dílem jako u mediace.

Na další místo bude zařazeno exekuční řízení. V tomto procesu je důležité zda exekutor pracuje na základě již sepsaného exekutorského zápisu, kdy může okamžitě nařídit a provést exekuci, pokud účastník řádně a včas nesplní svou povinnost, nebo zda oprávněný musí o své pohledávce nechat nejdříve rozhodnout soud, potom čekat na vydání platebního rozkazu a po jeho bezúspěšnosti vyhledat exekutora a teprve podat návrh na exekuční řízení. Pokud budou započteny tyto předchozí úkony do celého procesu jsou zde určité administrativní průtahy a hlavně je třeba započítat současné přetížení soudů. V rámci samotného exekučního řízení se musí čekat na řádné doručení, nebo na jeho fikci a poté se musí čekat na nabytí právní moci. Do toho má povinný samozřejmě právo se v zákonné lhůtě 15 ti dnů proti exekuci odvolat. I přes tyto průtahy je v praxi obvykle nejdéle do jednoho roku od podání zahájen proces

vymáhání. V případě úspěšného vymožení jdou veškeré náklady „za povinným“ takže oprávněný zde inkasuje celou svoji jistinu.

Vymáhání soukromou agenturou, nebo inkasní společností je časově zhruba na stejné úrovni. Pokud bude soukromá agentura řešit své pohledávky v řádu několika let jen těžko si udrží své místo na trhu. Z druhé strany je z praxe nereálné aby vymožení pohledávky proběhlo okamžitě, nebo v rádech několika dnů. Zde velmi záleží na individuálním přístupu, sofistikovanosti a rozsahu možností dané inkasní agentury. Důležitým faktorem je zde to, že agentura vymáhá původní dlužnou částku a z té si potom odečítá své náklady a předem sjednanou „provizi“. Toto bývá častým problémem a důvodem sporů. Proto je bezpodmínečně nutná dohoda a stanovení pravidel před samotným zahájením vymáhání.

U civilního soudního procesu je důležité vědět, že navrhovatel platí soudní poplatek buď pevně stanovený tarifem, nebo procenta z vymáhaného finančního plnění. Zde je třeba počítat s tím, že při vysokých částkách bude i tento poplatek značný. V konečné fázi potom soud přikne plnění nákladů neúspěšné straně. Jako zjevná nevýhoda (pro věřitele) se u tohoto způsobu jeví možnost použití opravných prostředků. Tento akt může celé řízení neúměrně zdržovat a při současném „zahlcení“ soudů protáhnout i v řádu roků.

Insolvenční řízení je nejdéle trvající, složité a náročné řízení. Výhodou bylo uspokojení všech „přihlášených“ věřitelů a nevýhodou je pouze „částečné“ vyrovnání jak již bylo rozebráno v předchozích kapitolách v minimální výši 30 % po dobu 5 let. Toto řízení je nyní bohužel zcela znehodnoceno velmi spornou a velmi diskutovanou Novelou insolvenčního zákona ze dne 18.1.2018, kdy do procesu oddlužení mohou vstoupit dlužníci bez ohledu na výši svých dluhů, proces může trvat až 7 let a na jeho konci může ještě dojít k odpuštění zbytku dluhu.

4.2 Porovnání dat z Exekutorského úřadu Klatovy

V předchozích kapitolách byly popsány jednotlivé způsoby vymáhání pohledávek a podrobně rozebrány jejich klady a zápory. V tabulce č.1 jsou znázorněny veškeré výše jmenované způsoby vymáhání a k nim přiřazeny námi sledované hodnoty, tj. náklady věřitele, náklady dlužníka, rychlost vyřízení a konkrétní účel daného způsobu vymáhání. Výše uvedená tabulka vytváří celkový přehled, ale bohužel zde není možné konkrétní porovnání číselných údajů. Z tohoto důvodu v poslední části práce bude vybrán jeden objekt a zde budou porovnávány a vyhodnocovány konkrétní data. Jako sledovaný objekt je zde zvolen Exekutorský úřad Klatovy JUDr. Dalimila Miky, LL.M. Co do počtu zaměstnanců a „nápadů“ zahájených exekučních řízení se v současné době jedná o druhý největší exekutorský úřad v ČR. Tento exekutorský úřad zahájil svou činnost v r. 2005 a v současné době na tomto úřadu pracuje 97 kmenových zaměstnanců a 9 brigádníků. Ročně tento úřad „zahájí“ několik desítek tisíc exekučních řízení. Z tohoto důvodu jsou zde získaná data velmi objektivní a vyvážená. Je zde pracováno s údaji v časové řadě od r. 2013 do r. 2017.

V jednotlivých letech je nejdříve zobrazeno kolik činil celkový „nápad“ zahájených exekucí, kolik exekucí bylo ukončeno kompletní úhradou celého spisu v daném roce, kolik exekucí je stále hrazeno formou splátkových kalendářů, dále kolik spisů je stále rozpracovaných, tzn. neukončených z jakéhokoli důvodu a nakonec kolik exekucí bylo v daném roce ukončeno pro naprostou bezvýslednost. Toto srovnání poslouží k utvoření představy o úspěšnosti při vymáhání exekucí v jednotlivých letech ve sledovaném období.

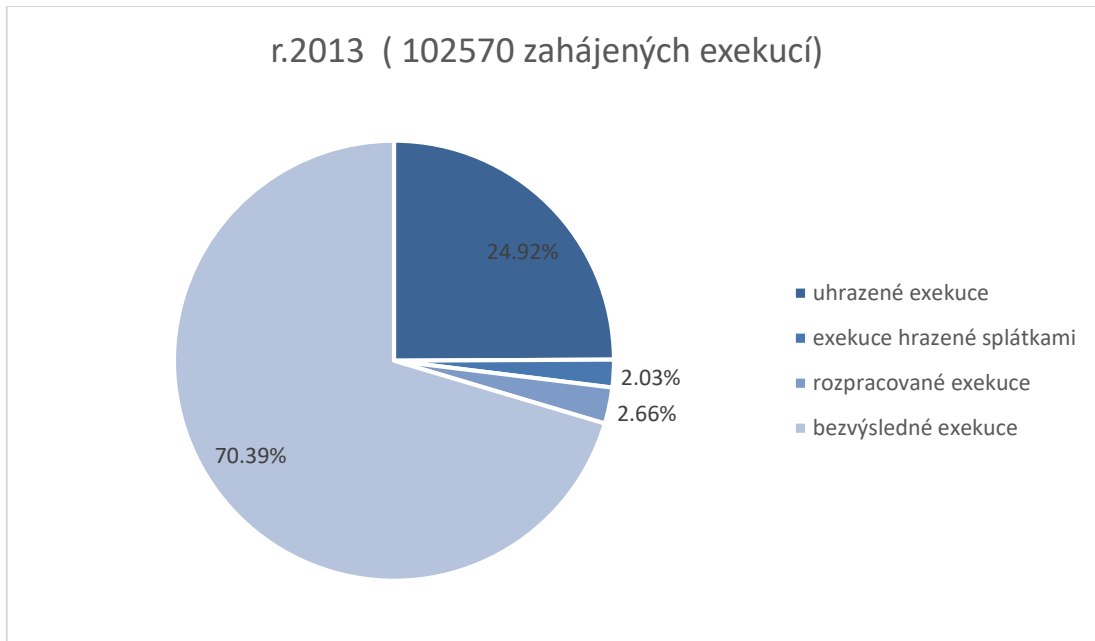
Pro lepší orientaci poslouží souhrnná tabulka, kde je znázorněna celá časová řada tzn. údaje od r. 2013 do r. 2018 a zpracovány všechny výše jmenované způsoby řešení exekučních řízení. Pro lepší a názornější zobrazení stavu této problematiky je zde zpracován ke každému roku graf s podrobným popisem a zhodnocením situace.

Tabulka 2: Srovnávání údajů z Exekutorského úřadu Klatovy

	r. 2013	r. 2014	r. 2015	r. 2016	r. 2017
Celkový počet zahájených exekucí	102570	32754	37321	28943	18678
Exekuce ukončené celkovou úhradou	35561 (24,92 %)	8081 (24,67%)	7894 (21,15%)	5802 (20,04%)	3329 (17,82%)
Částečná úhrada exekuce formou splátek	2079 (2,03%)	2821 (8,61%)	4720 (12,64%)	5437 (18,78%)	6358 (34,04%)
Rozpracované exekuce stále	2728 (2,66%)	1589 (4,85%)	2228 (5,97%)	2893 (10,01%)	4251 (22,76%)
Exekuce ukončené pro bezvýslednost	72202 (70,39%)	20263 (61,87%)	22479 (60,24%)	14811 (51,17%)	4740 (25,38%)

Zdroj : Vlastní – informace čerpány z Exekutorského úřadu Klatovy

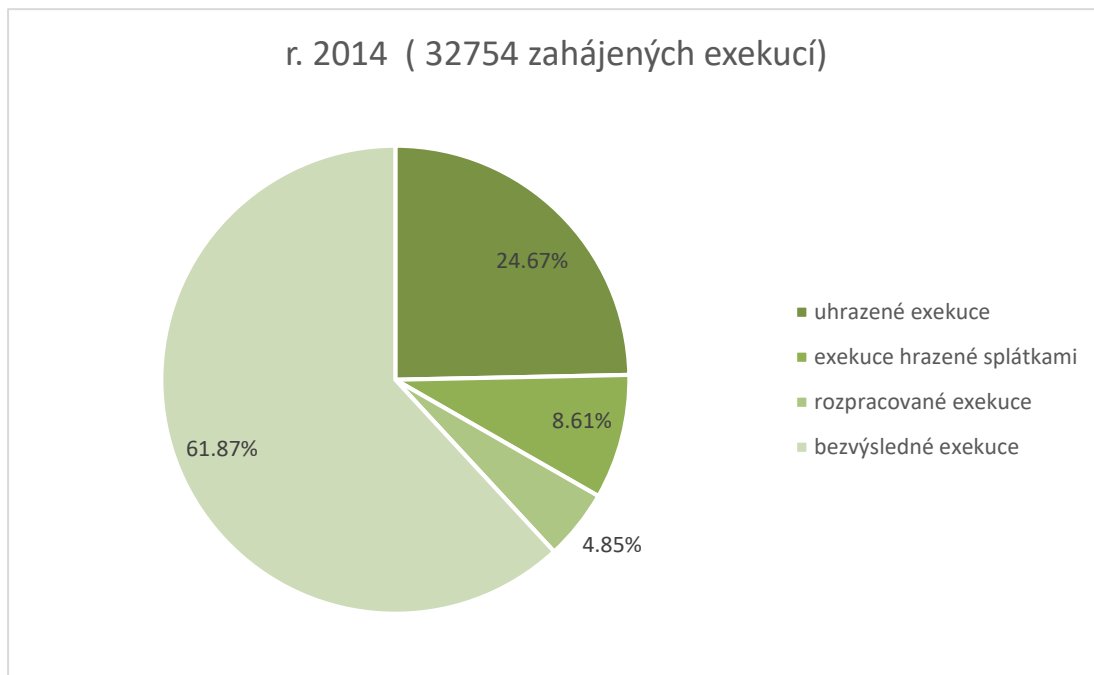
Graf 1: Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2013

Zdroj : Vlastní – informace čerpány z Exekutorského úřadu Klatovy

V tomto grafu se odráží ještě klasický trend z minulých let, kdy u dobře fungujícího exekutorského úřadu bylo možno za ideálních podmínek dosáhnout vymoženosti skoro 30%. V tomto roce při naprosto bezprecedentním nápadu exekučních řízení (102 570 zahájených exekucí) je stav 24,92 % ukončených exekucí považován za naprosté maximum.

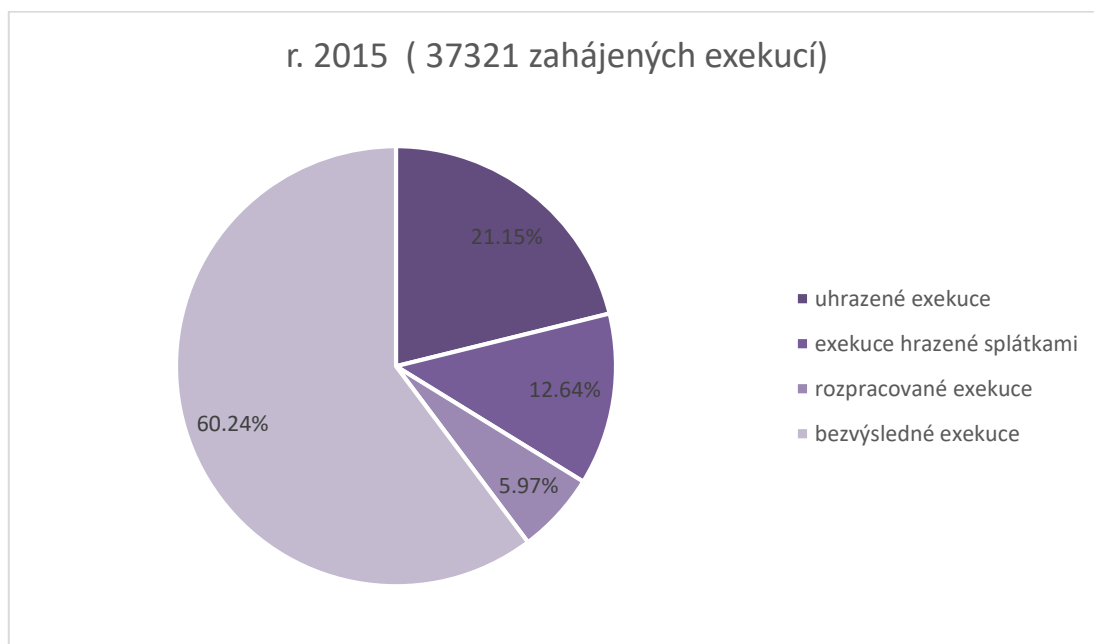
Graf 2: Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2014

Zdroj : Vlastní – informace čerpány z Exekutorského úřadu Klatovy

V roce 2014 se i přes naprostý „propad“ v nápadu exekučních řízení (pouze 32754 zahájených exekucí) nepodařilo zkvalitnit portfolio příchozích případů. Jen díky zkušenostem a profesionalitě zaměstnanců úřadu se podařilo udržet vymoženost de facto na stejné úrovni jako v předešlém roce. U exekučních spisů řešených formou splátkových kalendářů došlo ke zvýšení na 8,61 %. Tento údaj, ale bohužel nelze přičíst k „vymoženým“ a tudíž ukončeným spisům. Splácení může trvat i několik let (v době doplacení se tento spis započítá do příslušného roku) a navíc zde není záruka, že bude spis řádně doplacen (může se ukončit pro bezvýslednost, může být znovu zařazen ke zpracování atd.) Z celkového pohledu při procentuálním vyjádření úspěšnosti je tento rok rozhodně stále řazen mezi stabilní a pracovně úspěšné.

Graf 3: Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2015

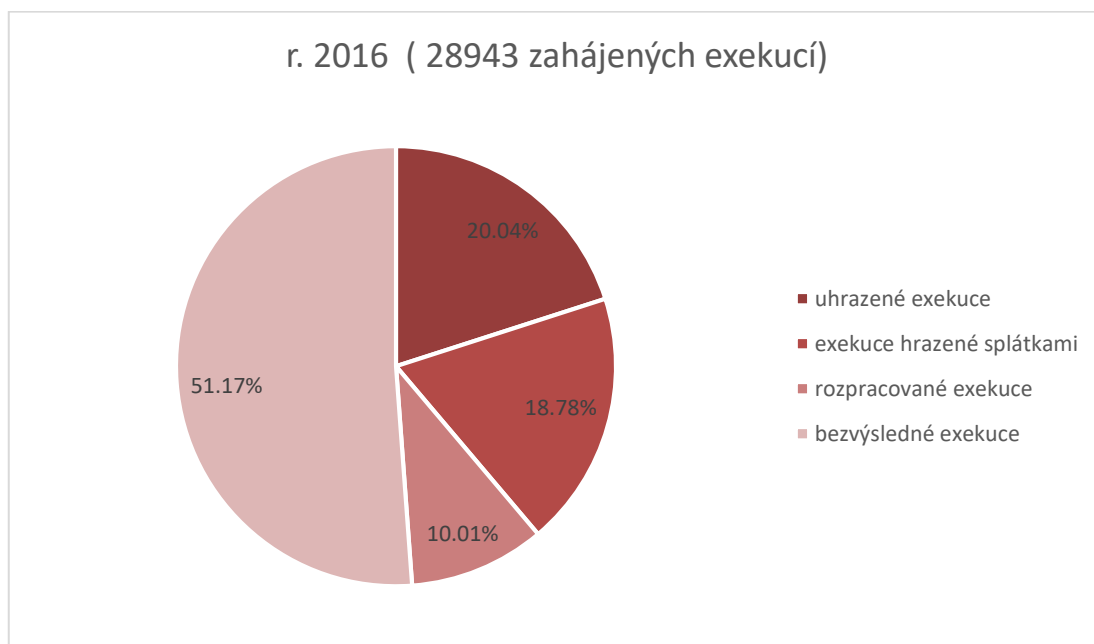

Zdroj : Vlastní – informace čerpány z Exekutorského úřadu Klatovy

V tomto roce se díky úspěšné činnosti managementu Exekutorského úřadu Klatovy podařilo naposled nepatrně zvýšit počet zahájených exekucí (37321).

Bohužel zde se již naplno začíná projevovat trend „notorických dlužníků“ tzn. osob, u kterých se exekuce opakují a dotyční je neřeší (spoléhají na svoji „situaci“). Počet úspěšně ukončených spisů nezadržitelně klesá a pouze se logicky zvyšuje počet rozpracovaných spisů a počet spisů, které jsou zatím v řešení formou splátkových kalendářů.

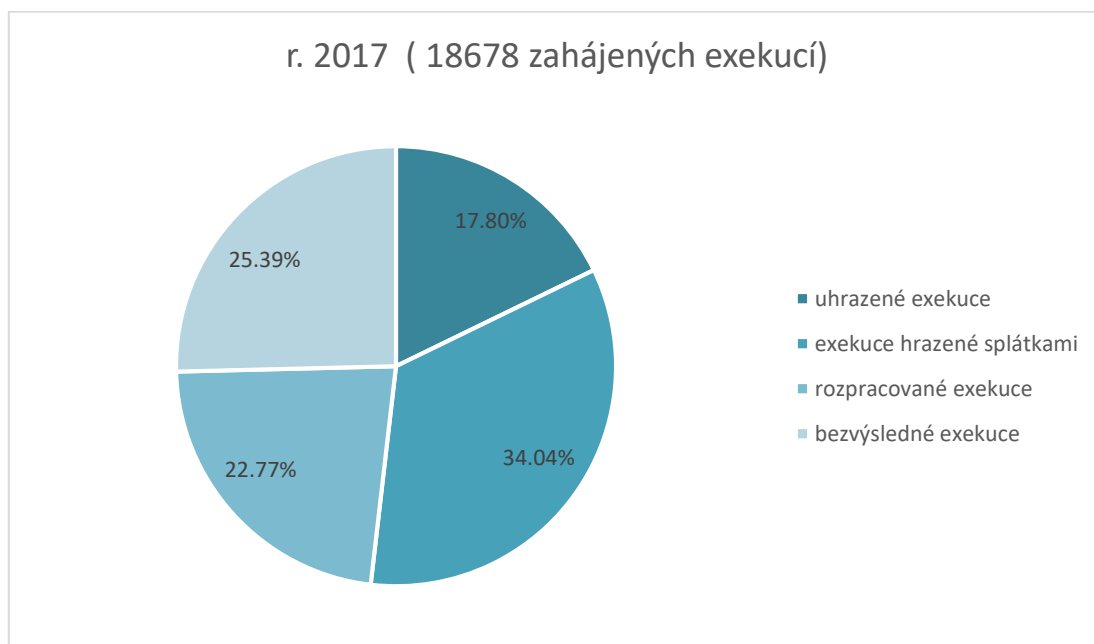
Graf 4: Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2016

Zdroj : Vlastní – informace čerpány z Exekutorského úřadu Klatovy

V tomto roce se již naplno projeví všechny faktory, které způsobily útlum v tomto odvětví. Díky ekonomickému růstu v ČR a stále se zlepšující finanční gramotnosti všech občanů se snížil počet zahájených exekucí na pouhých 28943. Počet exekucí ukončených celkovou úhradou atakuje hranici pouhých 20%. Počet spisů které jsou stále spláceny je 18,78 % a počet rozpracovaných spisů 10,01 %. Tento stav odpovídá dvouletému období, kdy stále „řešené“ exekuce v číslech převažují nad již ukončenými.

Graf 5: Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2017

Zdroj : Vlastní – informace čerpány z Exekutorského úřadu Klatovy

V tomto roce nastává naprosto fatální propad v počtu zahájených exekučních řízení (pouhých 18678). Zde se pouze znásobují faktory vyjmenované u předešlého roku. K rapidnímu poklesu vymožnosti také přispívá časté využívání a zneužívání insolvenčního zákona, naprostá nemožnost vymáhání u cizinců, kteří jsou v ČR krátkodobě, nebo i nelegálně a pocit beztrestnosti a nepostižitelnosti některých skupin obyvatel. R. 2017 je třeba považovat stále za rozpracovaný a de facto neukončený. Na 22,77 % spisů se stále pracuje , není jasné kam budou zařazeny a 34,04% spisů se bude hradit formou splátek po dobu několika let s nejistým výsledkem. I tak je zcela zřejmé, že poslední rok ze sledovaného období je zcela nejhorší a trend a výsledky jak na sledovaném exekutorském úřadu, tak celkově v tomto odvětví jsou prudce klesající.

Po představení předešlých údajů bude nyní již pracováno pouze s údaji z kompletně uhrazených a ukončených exekucí na Exekutorském úřadu Klatovy za sledované časové období.

Tabulka 3: Srovnání jednotlivých způsobů úspěšně vymožených exekucí na Exekutorském úřadu Klatovy

Způsob vymáhání	r. 2013	r. 2014	r. 2015	r. 2016	r. 2017
Příkazání pohledávky z účtu	12052	3279	2943	2283	1029
Příkazání pohledávky z účtu manžela	2737	1038	981	479	532
Srážky ze mzdy	6543	1652	1687	977	1202
Prodej mov. a nemov. věci	368	180	232	196	165
Výjezd vykonavatele	3861	1932	2051	1867	1430
Celkem	25561	8081	7894	5802	3329

Zdroj : Vlastní – informace čerpány z Exekutorského úřadu Klatovy

Výše uvedená tabulka obsahuje jednotlivé způsoby vedoucí k uspokojení pohledávky v rámci exekučního řízení. Opět je zde pracováno s daty načerpanými na Exekutorském úřadu Klatovy v časové řadě od r. 2013 do r. 2017. Tento exekutorský úřad se svojí 12 ti letou činností, počtem zaměstnanců a nápadem exekučních řízení je možno považovat za velmi vhodný příklad a lze na něm velmi dobře analyzovat jak samotný průběh exekučního řízení, tak i

zjistit který způsob vymáhání je nejčastěji realizován a tudíž vede ke zdárnému ukončení exekuce.

Z tabulky je zcela zřejmé, že i přes souvislý pokles počtu nařízených exekucí a tím pádem i počtu exekucí ukončených vymožením si jednotlivé způsoby vymožení ve sledovaných letech drží přibližně stejné pořadí.

Největší díl vymožených exekucí (zhruba přes 75 %) připadá na tzv. „vymožení od stolu“. Pod tímto pojmem rozumíme první tři úkony v tabulce. Příkázání pohledávky z účtu, příkázání pohledávky z účtu manžela a srážky ze mzdy se provádí výhradně formou lustrací a součinností, které jsou prováděny v hromadných „balíkách“ formou elektronických dotazů. V případě kladné součinnosti jsou potom rozesílány žádosti o blokace, nebo příslušné srážky. Veškerý platební styk je v těchto případech samozřejmě bezhotovostní.

Druhou variantou k vymožení exekuce je samotný výjezd vykonavatele k mobiliární exekuci. Zde se naskýtá několik možností řešení. Exekuce může být uhrazena celá na místě, může být hrazena postupně formou splátek, může být proveden odvoz movitých věcí, může být provedena dražba na místě a nebo může být exekuce ukončena bezvýsledně, tzn. bez jakékoli úhrady. V tabulce jsou zaneseny pouze úspěšně ukončené exekuce úplnou úhradou spisu. I pokud k tomuto budou připočteny čísla prodeje (dražeb) movitých věcí jak na místě výkonu, nebo v sídle exekutorského úřadu a veškeré částky hrazené formou splátek nikdy nebude dosažena ani čtvrtina z celkového počtu ukončených exekucí.

5 Výsledky

Tato práce se zabývá analýzou jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek. Variabilita těchto způsobů je značná a charakter jednotlivých postupů se ukázal být použitelný pouze pro určité situace, ve kterých se věřitel nalézá.

Je na místě vyhodnotit naplnění cílů, výtýčených v úvodu této práce. Cílem teoretické části práce mělo být provést podrobnou charakteristiku jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek. Teoretická východiska se tak měla postupně zabývat otázkami civilního soudního řízení (nalézacího řízení i řízení vykonávacího), exekuce, insolvenčního řízení, mediace, postoupení pohledávky, rozhodčího řízení a využitím vymáhací agentury. Toto bylo provedeno beze zbytku, jednotlivé způsoby vymáhání pohledávek byly podrobně charakterizovány a rozebrány za využití právních předpisů a odborné literatury. Cíl teoretické části práce se tedy podařilo naplnit.

Cílem praktické části práce následně bylo výše uvedené způsoby vymáhání pohledávek vzájemně porovnat a vyhodnotit, přičemž srovnávacím měřítkem mělo být zejména kritérium nákladů věřitele na vymáhání pohledávky, nákladů dlužníka na vymáhání pohledávky i otázka časové investice, tedy měřítko časové prodlevy, kterou může věřitel při zvoleném způsobu vymáhání pohledávky očekávat a konečně i účelnost postupu. Všechna tato čtyři kritéria ve svém souhrnu měla být podrobena analýze a měla vést k posouzení efektivnosti způsobů vymáhání pohledávek, tak aby bylo možné rozlišit který způsob je vždy vhodný aplikovat v nastalé konkrétní situaci a v případě věřitele aby se tento mohl v dané situaci bezpečně zorientovat a pro svoji potřebu vždy zvolit nejvhodnější způsob vymáhání své pohledávky. V průběhu práce postupně krystalizovalo poznání, že nikoliv každý způsob vymáhání pohledávky je univerzálně použitelný na každou pozici, ve které se věřitel nalézá. Konkrétně řečeno pak věřitel kupříkladu může sice požádat o provedení vykonávacího řízení, ale jedině tehdy, pokud předtím proběhlo řízení nalézací.

Stejně tak může věřitel, kterému je známa předluženost dlužníka a zároveň pluralita na straně dalších věřitelů, využít práva na podání žaloby k soudu, ale jelikož je možno očekávat zahájení insolvenčního řízení proti předluženému dlužníkovi, byl by takový postup neúčelný a namísto toho by měl věřitel využít práva na podání insolvenčního návrhu.

Některé alternativní (zastupitelné) postupy vymáhání pohledávek se ukázaly být zjevně efektivnější nežli jiné. Kupříkladu platí, že exekuční řízení prováděné soudním exekutorem je výrazně rychlejší a zejména efektivnější oproti výkonu rozhodnutí realizovaném soudem. Zde samozřejmě hraje svoji roli to, že soudní exekutor je podnikající fyzická osoba a je finančně zainteresovaný na výsledcích (úspěšnosti) „svého“ úřadu.

Stejně tak je zřejmě optimálnějším řešením využití rozhodčího řízení podnikatelem, který by se jinak mohl také obrátit na soud, neboť rozhodčí řízení je samozřejmě rychlejší než vleklý soudní spor s možností opravných prostředků a obstrukcí a samozřejmě s rizikem placení veškerých nákladů v případě neúspěchu. V neposlední řadě lze ještě zmínit možnost využití mediačního řízení mezi stranami sporu, které jsou ochotné přistoupit ke kompromisu; o kompromisní řešení by se mohl postarat také soudce v rámci smírného řešení sporu před soudem, ale řešení sporu mediátorem je v takovém případě opět rychlejším a efektivnějším řešením.

Jak již bylo zmíněno, řešení problematiky vymáhání pohledávky je poměrně variabilní a rozsáhlé, ovšem jen některé z těchto postupů lze s úspěchem aplikovat v určité konkrétní situaci.

Ještě lze zmínit, že alternativních způsobů řešení sporů je více, v této práci bylo poukázáno jen na ty nejčastěji používané. Z těch méně častých lze zmínit například také tzv. Arb-Med, který je kombinací arbitrážního řízení a mediace. Probíhá standardním způsobem v duchu rozhodčího řízení, tj. výslechem stran, jejich svědků, studiem důkazních materiálů. Rozhodce spor posuzuje a vynáší k němu rozhodnutí. Znění rozhodčího nálezu však stranám nesděljuje okamžitě. Před jeho zveřejněním dostávají strany konfliktu poslední příležitost dospět ke vzájemné dohodě prostřednictvím mediace (mediátorem je osoba odlišná od rozhodce).

Zdá se také, že budoucnost vymáhání pohledávek může patřit nejen alternativám soudních sporů, ale také přímo tzv. „online sporům“; alternativní způsoby řešení sporů s využitím moderních technologií jsou vhodným a chtěným řešením pro stávající nevyhovující situaci, kdy tradiční soudní mechanismy nedokáží reagovat na vysoký počet jednoduchých sporů a neposkytují tak z časového hlediska adekvátní nástroje pro jejich řešení.

6 Závěr

V závěru této práce po předchozím vyhodnocení všech výsledků považuje autor za zřejmě nejdůležitější upozornit na již na již schválenou a velmi diskutovanou „Novelou insolvenčního zákona, ze dne 17.1.2018. Od r. 2008 kdy nabyt účinnosti „Insolvenční zákon“ bylo insolvenční a exekuční řízení naprosto nejvýznamnějšími způsobem jak vymáhat pohledávky. Rok 2013 byl co do počtu zahájených exekucí a podaných návrhů na oddlužení vrcholem a od té doby se počet exekucí i insolvenčních řízení neustále snižuje. Bylo by možno konstatovat, že se zlepšující se dynamikou ekonomiky v ČR a zlepšující se finanční gramotností všech obyvatel by měla klesat i velikost zadlužení a tudíž se snižovat jak počet zahájených exekucí, tak počet návrhů na oddlužení. Tento klesající trend bude ale zcela jistě doslova zmařen výše jmenovanou „Novelou insolvenčního zákona“. Za naprosto fatální omyl zde autor považuje to, že dlužníci nyní mohou „vstoupit“ do procesu oddlužení bez ohledu na výši svých dluhů a taktéž, že byla zrušena hranice 5 ti let a povinnost uhrazení min. 30% dluhu všem přihlášeným věřitelům. Nyní není prakticky stanovena výše úhrady závazku a v případě, že dlužník zvolí nejdelší 7 letou variantu a po tuto dobu bude platit „vše“ co si vydělá (a pokud bude disponovat nějakým majetkem a tento poskytne), bude mu „odpuštěn“ zbytek dluhu. Jako další naprosto nepochopitelná věc se zde jeví to, že veškeré náklady dlužníků ponesou de facto věřitelé. Pro dlužníky a hlavně notorické dlužníky je toto obrovská pobídka k neplacení svých dluhů a hlavně zneužívání celého institutu oddlužení. Toto bohužel povede k daleko většímu zadlužení a v neposlední řadě k naprostému zahlcení již tak přetížených soudů. V rámci celkového vymáhání pohledávek v ČR je třeba konstatovat, že tímto krokem byl celý institut oddlužení velmi znehodnocen a již blízká budoucnost ukáže nefunkčnost a hlavně škodlivost této novelizace.

V minulosti bylo zcela běžné, že již před zavedením novely byl institut oddlužení spíše hojně zneužíván než využíván. Dlužníci namísto splácení dluhu svým podáváním žádostí o oddlužení pouze oddalovali celý proces splácení a nebo záměrně zdržovali výkon exekučního řízení. Pokud k tomu připočteme enormní zatížení soudů, velký počet subjektů, kteří doslova (často i podvodně) profitují na „sepisování a podání žádostí“ a hlavně fakt, že dlužník splatí

zpravidla pouze 30% svého dluhu a zbytek peněz „někde a někomu“ chybí je oddlužení takovýmto způsobem pro společnost velmi kontraproduktivní.

Z důvodů popsaných výše se autor domnívá, že tato novela je krok špatným směrem a namísto zlepšení situace povede k ještě většímu zneužívání ze strany dlužníků a ke značnému poškozování věřitele (ať ve státní či soukromé sféře).

Zde vidí autor jako naprosto nezbytné tuto „Novelu insolvenčního zákona „ od základu přepracovat, nebo zrušit a navrátit se alespoň k původnímu znění tohoto zákona. Jako naprosto nezbytné je třeba opět pevně legislativně stanovit poměr výše dluhu a minimální splacené částky do určitého časového období. Vstupování do procesu oddlužení bez limitu výše dluhu je zcela nepřijatelné a odpouštění “zbytku“ dluhu (opět naprosto bez limitu) je doslova destruktivní a zcestné.

Další návrh na legislativní úpravu se bude týkat exekučního řízení. Zde u zaměstnanců soudního exekutora vidí autor jako velký nedostatek malou právní ochranu zaměstnanců pracujících přímo v terénu. Do budoucna je rozhodně nutné v tomto směru přepracovat a změnit Exekuční řád 120/2001 Sb. Konkrétně u osoby vykonavatele je třeba, aby při výkonu své činnosti (zejména v terénu) požíval stejně jako exekutor status úřední osoby. Vykonavatel při své činnosti velmi často přichází do kontaktu s „problémovými“ osobami a v poslední době jsme svědky častého napadání jak verbálního, tak fyzického. Z tohoto důvodu by měla být tato právní úprava řešena co nejdříve.

Na samý závěr práce je třeba zdůraznit, že nejdůležitější je v této problematice řešit především příčiny zadlužování, aby nedocházelo k těmto nepříjemným důsledkům. Je třeba zvýšit a zpřísnit dozor nad veškerými subjekty (státními i soukromými), které poskytují půjčky, úvěry, hypotéky. Je třeba zabránit doslova „ mediální kampani“ ve všech sdělovacích prostředcích, kde obrovskou část času vyplňují pouze reklamy na půjčky, hypotéky, úvěry, refinancování půjček atd. A hlavně je třeba stále zvyšovat finanční gramotnost a osobní odpovědnost jak u dospělých tak především už u mladých lidí. V této

oblasti je především zcela nezbytný zásah státu a provedení příslušných opatření a regulací.

7 Seznam použitých zdrojů

Literatura

BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů, *Bulletin advokacie*, 2007, č. 9

BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s., ISBN 978-80-7179-342-7

BEZOUŠKA, Petr, KOCINA Jan. Právní povaha rozhodčího řízení – aplikační problémy, *Právní rozhledy*, 2010, č. 16

DOLEŽALOVÁ, Martina a kol. *Zákon o mediaci. Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2013, 360 s., ISBN 978-80-7400-458-2

DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I. Komentář (§ 1 – 200za)*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, 1579 s., ISBN 978-80-7400-107-9

DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. Komentář (§ 201 – 376)*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, 2500 s., ISBN 978-80-7400-107-9

ELIÁŠ, Karel, SVATOŠ, Marek. *Nový občanský zákoník*, vyd., Ostrava : Sagit a.s., 312 s., ISBN 978-80-7208-902-8

GROSSOVÁ, Marie. Exekuce, *Právo a podnikání*, 1995, č. 2

HANDLAR, Jiří. K postoupení pohledávky a notifikaci postoupení podle nového občanského zákoníku, *Právní rozhledy*, 2013, č. 22

HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2014, 1504 s., ISBN 978-80-7400-555-8

HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2013, 280 s., ISBN 978-80-7400-459-9

HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu), *Bulletin advokacie*, 2013, č. 6

- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2014, 1335 s., ISBN 978-80-7400-535-0
- JANEČKOVÁ, Eva. Postoupení a vymáhání pohledávky, *Daně a právo v praxi*, 2015, č. 4
- KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád. Komentář*, 4. vyd., Praha: C. H. Beck, 2017, 1167 s., ISBN 978-80-7400-630-2
- KOTOUČKOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2010, 1122 s., ISBN 978-80-7400-320-2
- KOZÁK, Jan a kol. *Insolvenční zákon a předpisy souvisící. Komentář*, 3. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2016, 1668 s., ISBN 978-80-7552-136-1
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250l)*, 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2016, 1088 s., ISBN 978-80-7478-986-1
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský soudní řád (§ 251 až 376), Exekuční řád (§ 28 až 151)*, 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2016, 530 s., ISBN 978-80-7478-988-5
- MALACKA, Michal. Mediace, kultura a právo, *Právní fórum*, 2012, č. 5
- MORES, Cyril. Jak pečovat o pohledávky, *Unes – účetnictví neziskového sektoru*, 2009, č. 8
- MORES, Cyril. Smluvní sankce, *Účetnictví, daně a právo v zemědělství*, 2009, č. 9
- PERTHEN, Ervín. *Správa a vymáhání pohledávek v praxi*, vyd., Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, 92 s., ISBN 978-80-7478-952-6
- RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2014, 307 s., ISBN 978-80-7400-549-7
- SPIROVÁ, Klára. Alternativní způsoby řešení sporů – mediace, *Právní fórum*, 2010, č. 3
- SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s., ISBN 978-80-7400-506-0

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář; Svazek V. (§ 1721 až 2520)*, 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1667 s., ISBN 978-80-7478-638-9

TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vyd., Praha: C. H. Beck, 2006, 852 s., ISBN 80-7179-489-9

VANTUCH, Pavel. K osobě rozhodce, *Ekonom*, 1995, č. 27

VONDRÁKOVÁ, Alena. *Vymáhání pohledávek*, Praha: Wolters Kluwer a.s., 2011, 896 s., ISBN 978-80-7357-686-8

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*, 6. vyd., Praha: Linde Praha a.s., 2011, 711 s., ISBN 978-80-7201-842-0

ZOULÍK, František, *Mediace jako alternativa soudního sporu*, *Bulletin advokacie*, 2001, č. 8

Právní předpisy

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) ve znění pozdějších předpisů

usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů

Ostatní zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 120/2001 Sb.

8 Příloha

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 : Srovnávání jednotlivých způsobů vymáhání pohledávek...69	69
Tabulka č. 2 : Srovnávání údajů z Exekutorského úřadu Klatovy71	71
Tabulka č. 3 : Srovnání jednotlivých způsobů úspěšně vymožených exekucí na Exekutorském úřadu Klatovy79	79

Seznam grafů

Graf č. 1 : Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2013.....72	72
Graf č. 2 : Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2014.....73	73
Graf č. 3 : Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2015.....74	74
Graf č. 4 : Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2016.....75	75
Graf č. 5 : Údaje z Exekutorského úřadu Klatovy za rok 2017.....76	76

